

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग चार-अ

वर्ष १२, अंक ९६(२)]

शुक्रवार, जुलै २४, २०२६/श्रावण २, शके १९४८

[पृष्ठे ७७, किंमत : रुपये १५.००

असाधारण क्रमांक ३१८

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र शासनाने केंद्रीय अधिनियमान्वये तयार केलेले
(भाग एक, एक-अ व एक-ल यांमध्ये प्रसिद्ध केलेले नियम व आदेश यांव्यतिरिक्त) नियम व आदेश.

इलेक्ट्रॉनिक्स, माहिती तंत्रज्ञान व कृत्रिम बुद्धिमत्ता विभाग

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक २४ जुलै, २०२६.

अधिसूचना

आधार (वित्तीय व इतर अर्थसहाय्य, लाभ व सेवा यांचे लक्ष्यित वितरण) अधिनियम, २०१६.

सीईआयटीएआय/४६/२०२६/तंत्रज्ञान-१ ई-१७२५४८७.—ज्याअर्थी, ओळख प्रस्थापित करण्यासाठी असलेल्या आधार क्रमांकाचा वापर करून, व्यक्तींना सोईस्कर व अखंडित रीतीने अर्थसहाय्य, लाभ व सेवा मिळणे शक्य होते, ओळख पटविण्यासाठी बहुविध दस्तऐवज सादर करण्याची गरज टाळता येते, प्रक्रिया सुलभ होते आणि पारदर्शकता व कार्यक्षमता वाढविता येते;

आणि ज्याअर्थी, महाराष्ट्र शासनाच्या (यात यापुढे ज्याचा निर्देश “उक्त शासन” असा केला आहे) इलेक्ट्रॉनिक्स, माहिती तंत्रज्ञान व कृत्रिम बुद्धिमत्ता विभागाच्या प्रशासकीय कक्षेअंतर्गत असलेल्या (यात यापुढे ज्याचा निर्देश यथास्थिति, उक्त मंत्रालय किंवा उक्त विभाग असा केला आहे) मेसर्स महाआयटी महामंडळ मर्यादित (यात यापुढे ज्याचा निर्देश उक्त अंमलबजावणी अभिकरण असा केला आहे) हे यासोबत जोडलेल्या अनुसूचीमध्ये नमूद केलेली योजना (यात यापुढे जिचा निर्देश उक्त योजना असा केला आहे) राबवित आहेत ;

आणि ज्याअर्थी, उक्त योजनेअंतर्गत आणि त्याच्याशी संबंधित सूचना व मार्गदर्शकतत्त्वे याअंतर्गत रोख स्वरूपातील लाभ (यात यापुढे ज्याचा निर्देश “उक्त लाभ” असा केला आहे) वैयक्तिक लाभार्थ्यांना दिला जात आहे (अनुसूचीमध्ये नमूद केले आहे) (यात यापुढे ज्याचा निर्देश “लाभार्थी” असा केला आहे).

आणि ज्याअर्थी, उक्त योजनेचा खर्च, महाराष्ट्र राज्याच्या एकत्रित निधीमधून केला जात आहे;

आणि ज्याअर्थी, उक्त इलेक्ट्रॉनिक्स, माहिती तंत्रज्ञान आणि कृत्रिम बुद्धिमत्ता विभागाची अशी इच्छा आहे की, उक्त शासनाने, लाभ प्राप्त करण्याची अट म्हणून लाभार्थ्यांची ओळख प्रस्थापित करण्याच्या उद्देशाने, अशा लाभार्थ्यांना अधिप्रमाणन करून घेणे, किंवा आधार क्रमांक असल्याचा पुरावा सादर करणे आवश्यक आहे, किंवा ज्या व्यक्तीला आधार क्रमांक दिलेला नाही, अशा व्यक्तीने नावनोंदणीसाठी अर्ज करणे आवश्यक आहे.

त्याअर्थी आता, आधार (वित्तीय व इतर अर्थसहाय्य, लाभ व सेवा यांचे लक्षित वितरण) अधिनियम, २०१६ (२०१६ चा १८) (यात यापुढे ज्याचा निर्देश, “उक्त अधिनियम” असा केला आहे) याच्या कलम ७ च्या तरतुदीनुसार, महाराष्ट्र शासन, याद्वारे, पुढीलप्रमाणे अधिसूचित करीत आहे :-

१. (१) उक्त योजनेअंतर्गत लाभ मिळण्यास इच्छुक असलेल्या व्यक्तीस त्याने, आधार क्रमांक धारण केल्याचा किंवा आधार क्रमांकाचे अधिप्रमाणन केल्याचा पुरावा सादर करणे आवश्यक असेल.

(२) ज्या व्यक्तीला आधार क्रमांक दिलेला नाही, अशा व्यक्तीने नावनोंदणीसाठी अर्ज करणे आवश्यक असेल :

परंतु, जर ती व्यक्ती बालक असेल, तर असा अर्ज केवळ त्याच्या पालकांच्या किंवा कायदेशीर पालकांच्या संमतीनेच केला जाईल.

(३) आधार (नोंदणी आणि अद्ययावतीकरण) नियमावलीच्या २०१६ याच्या नियम १२ च्या तरतुदीनुसार, उक्त इलेक्ट्रॉनिक्स, माहिती तंत्रज्ञान व कृत्रिम बुद्धिमत्ता विभाग, ज्या लाभार्थ्यांची अद्याप नावनोंदणी झालेली नाही, त्यांची नावनोंदणी सुनिश्चित करील किंवा सुयोग्य उपाययोजनांद्वारे त्यांचे आधार तपशील अद्ययावत करील, ज्यामध्ये निबंधकांशी समन्वय साधणे आणि सोयीस्कर ठिकाणी नोंदणी केंद्रे स्थापन करणे किंवा स्वतः निबंधक बनून नावनोंदणी सुविधा उपलब्ध करून देणे यांचा समावेश आहे:

परंतु, जोपर्यंत अशा लाभार्थ्याला आधार क्रमांक दिला जात नाही तोपर्यंत तो, उक्त लाभाचा फायदा घेण्यासाठी, खालील कागदपत्रे सादर करून आपली ओळख प्रस्थापित करू शकेल ज्यासाठी तो हक्कदार आहे आणि जी सादर करण्याच्या वेळी वैध असतील; किंवा, जर उक्त इलेक्ट्रॉनिक्स, माहिती तंत्रज्ञान व कृत्रिम बुद्धिमत्ता विभागाने अशा ओळखीसाठी प्रदान केलेले किंवा अधिकृत केलेले सॉफ्टवेअर, अशा कागदपत्रांच्या तयारी किंवा देखभालीशी संबंधित प्राधिकरणांच्या डेटाबेसमधून त्या

कागदपत्रांमधील मजकुराचा पुरावा देणारी माहिती इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने मिळवण्यास आधारभूत ठरत असेल, तर तसे मिळवण्यासाठी आपली संमती देऊन :

आधार क्रमांक दिलेला नाही, अशा १८ वर्षांखालील मुलासाठी :

(अ) नावनोंदणी केंद्रावरील प्रचालकाने दिलेली, लाभार्थ्याने नोंदणी प्रक्रिया पूर्ण केल्याची पोचपावती, ज्यामध्ये नावनोंदणी आयडी नमूद असेल; आणि

(ब) लाभार्थी १८ वर्षांखालील बालक आहे हे सिद्ध करण्यासाठी खालीलपैकी कोणताही एक दस्तऐवज, म्हणजेच:-

(एक) लाभार्थ्याच्या जन्माची नोंद जन्म व मृत्यू नोंदणी अधिनियम, १९६९ अंतर्गत दिलेले जन्म प्रमाणपत्र लाभार्थ्याच्या जन्मासंबंधी जन्मनोंदणी रजिस्टरमध्ये केलेल्या नोंदीच्या उतान्यावर आधारित असेल;

(दोन) भारतीय पारपत्र;

(तीन) मान्यताप्राप्त शालेय शिक्षण मंडळाने जारी केलेले मॅट्रिक किंवा इयत्ता १० वी किंवा उच्च माध्यमिक किंवा इयत्ता १२ वीचे प्रमाणपत्र किंवा गुणपत्रक;

(चार) काळजी व संरक्षणाची गरज असलेले बालक किंवा विधि संघर्ष ग्रस्त बालक, बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) अधिनियम, २०१५ अन्वये तयार केलेल्या नियमांतर्गत संबंधित राज्य शासनाच्या नोंदणीकृत अशा बालसंगोपन संस्थेत राहत असेल, अशा बालकाच्या बाबतीत अशा संस्थेच्या प्रभारी व्यक्ती, अधीक्षक, बालकल्याण अधिकारी किंवा परिविक्षा अधिकारी यांनी त्याची जन्मतारीख विनिर्दिष्ट करून दिलेले जन्मतारखेचे प्रमाणपत्र; किंवा

(पाच) विदेशी नागरिकांच्या बाबतीत,-

(एक) जर ती भारताची समुद्रपार कार्डधारक नागरिक असेल तर, समुद्रपार भारतीय नागरिक कार्ड ;

(दोन) जर ती तिबेटी निर्वासित असेल तर, विदेशी नागरिक प्रादेशिक नोंदणी कार्यालयाने दिलेले नावनोंदणी प्रमाणपत्र;

(तीन) जर ती नेपाळ किंवा भूतान देशाचा नागरिक असेल तर, नेपाळ किंवा भूतान देशाचे पारपत्र;

(चार) , "जर ती भारतीय समुद्रपार नागरिक कार्डधारक, तिबेटी निर्वासित, नेपाळ किंवा भूतान देशाची नागरिक यांव्यतिरिक्त अन्य व्यक्ती असेल एकतर विदेशी पारपत्रासोबत भारतीय विसा किंवा सध्या वैध असलेला अथवा मुदत संपलेल्या विदेशी पारपत्रासह भारताचा दीर्घकालीन व्हिसा

(ग) पालक किंवा कायदेशीर पालकाशी नाते सिद्ध करण्यासाठी लाभार्थ्याचा फोटो असलेला खालीलपैकी कोणताही एक दस्तऐवज:

(एक) शिधापत्रिका;

(दोन) तहसीलदाराच्या दर्जापेक्षा कमी दर्जा नसलेला, जो राज्य शासनाचा कार्यकारी दंडाधिकारी किंवा महसूल अधिकारी आहे, अशा राजपत्रित अधिकाऱ्याने दिलेले जात प्रमाणपत्र किंवा अधिवास प्रमाणपत्र;

(तीन) शासकीय संस्था किंवा सार्वजनिक क्षेत्र उपक्रम यांनी सेवानिवृत्त किंवा कार्यरत लोकसेवकास किंवा त्याच्या कुटुंबातील सदस्यास दिलेले वैद्यकीय किंवा विमा ओळखपत्र;

(चार) भारतीय पारपत्र (पासपोर्ट);

(पाच) मान्यताप्राप्त शालेय शिक्षण मंडळाद्वारे जारी केलेले मॅट्रिक किंवा १० वी इयत्तेचे किंवा उच्च माध्यमिक किंवा १२ वी परीक्षेचे प्रमाणपत्र किंवा गुणपत्रक;

(सहा) बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) अधिनियम, २०१५ अन्वये केलेल्या नियमांनुसार संबंधित राज्य शासनाकडे अशा प्रकारे नोंदणीकृत असलेल्या बालगृहामध्ये/बाल संगोपन संस्थेमध्ये राहणाऱ्या, काळजी व संरक्षणाची गरज असलेल्या बालकाच्या किंवा विधिसंघर्षग्रस्त बालकाच्या बाबतीत— अशा संस्थेची प्रभारी व्यक्ती, अधीक्षक, बाल कल्याण अधिकारी किंवा परिवीक्षा अधिकारी (प्रोबेशन ऑफिसर) यांनी दिलेले, त्याची जन्मतारीख विनिर्दिष्ट करून दिलेले प्रमाणपत्र; किंवा

(सात) विदेशी नागरिकाच्या बाबतीत,

(एक) जर ती भारताची समुद्रपार नागरिक (OCI) कार्डधारक असेल तर;

(दोन) जर ती तिबेटी निर्वासित असेल तर, विदेशी नागरिक प्रादेशिक नोंदणी कार्यालयाने (FRRO) दिलेले नोंदणी प्रमाणपत्र;

(तीन) जर ती नेपाळ किंवा भूतान देशाची नागरिक असेल, तर नेपाळ किंवा भूतान देशाचे पारपत्र (पासपोर्ट);

(चार) जर ती -भारतीय समुद्रपार नागरिक' कार्डधारक, तिबेटी निर्वासित किंवा नेपाळ/भूतान देशाची नागरिक यांव्यतिरिक्त अन्य व्यक्ती असेल, तर एकत्र विदेशी पारपत्र, भारतीय व्हिसा किंवा सध्या वैध असलेल्या अथवा मुदत संपलेल्या विदेशी पारपत्रासह भारताचा दीर्घकालीन व्हिसा; किंवा

(आठ) ज्या लाभार्थ्याला कायदेशीर पालक आहे अशा लाभार्थ्याच्या बाबतीत, पालक आणि पाल्य अधिनियम, १८९०, बाल न्याय (मुलांची काळजी आणि संरक्षण) अधिनियम, २०१५, ऑटिझम, सेरेब्रल पाल्सी, मतिमंदत्व आणि बहु-दिव्यांगत्व असलेल्या व्यक्तींच्या कल्याणासाठी राष्ट्रीय न्यास अधिनियम, १९९९ किंवा दिव्यांग व्यक्तींचे हक्क अधिनियम, २०१६ आणि उक्त अधिनियमांन्वये लागू केलेले नियम व विनियमांन्वये न्यायालयाद्वारे किंवा सक्षम प्राधिकरणाद्वारे कायदेशीर पालकत्वाचा पुरावा म्हणून दिलेला दत्तक विधान आदेश (अडॉप्शन ऑर्डर) किंवा कायदेशीर पालकत्वाचा पुरावा असणारा अन्य दस्तऐवज; किंवा

(नऊ) उक्त इलेक्ट्रॉनिक्स, माहिती तंत्रज्ञान आणि कृत्रिम बुद्धिमत्ता विभागाद्वारे निर्दिष्ट केला जाईल असा अन्य कोणताही दस्तऐवज.

ज्या १८ वर्षे किंवा त्याहून अधिक वयाच्या लाभार्थ्यांना आधार क्रमांक देण्यात आलेला नाही, अशा लाभार्थ्यांसाठी:

(क) नावनोंदणी केंद्रावरील प्रचालकाने दिलेली, ई-नोंदणी ओळख क्रमांक समाविष्ट असलेली, लाभार्थ्याची नावनोंदणी प्रक्रिया चालू असल्याचे पोचपावती; आणि

(ख) लाभार्थ्यांचे छायाचित्र असलेला खालीलपैकी कोणताही एक दस्तऐवज:-

(एक) भारताच्या निवडणूक आयोगाने दिलेले मतदार छायाचित्र ओळखपत्र (EPIC);

(दोन) शिधापत्रक;

(तीन) तहसीलदाराच्या दर्जापेक्षा कमी दर्जा नसलेला राज्य शासनाचा जो कार्यकारी दंडाधिकारी किंवा महसूल अधिकारी आहे, अशा राजपत्रित अधिकाऱ्याने दिलेले जात प्रमाणपत्र किंवा अधिवास प्रमाणपत्र;

(चार) शासकीय संस्था किंवा सार्वजनिक क्षेत्र उपक्रम यांनी सेवानिवृत्त किंवा कार्यरत लोकसेवकास किंवा त्याच्या कुटुंबातील सदस्यास दिलेले वैद्यकीय किंवा विमा ओळखपत्र;

(पाच) भारतीय पारपत्र (पासपोर्ट);

(सहा) मान्यताप्राप्त शालेय शिक्षण मंडळाद्वारे दिलेले मॅट्रिकचे (१० वीचे) किंवा उच्च माध्यमिक १२ वी परीक्षेचे प्रमाणपत्र किंवा गुणपत्रक;

(सात) शासकीय संस्था किंवा सार्वजनिक क्षेत्रातील उपक्रमाद्वारे कार्यरत असणाऱ्या किंवा सेवानिवृत्त लोकसेवकास दिलेले ओळखपत्र किंवा इतर ओळख दस्तऐवज;

(आठ) दिव्यांग व्यक्तींचे हक्क नियम, २०१७ अन्वये अधिसूचित वैद्यकीय प्राधिकरणाने दिलेले दिव्यांगत्व प्रमाणपत्र, किंवा भारत सरकारच्या दिव्यांग व्यक्ती (दिव्यांगजन) सशक्तीकरण विभागाने दिलेले अनन्य दिव्यांगत्व ओळखपत्र (यूडीआयडी कार्ड);

(नऊ) भारतामध्ये दिलेले चालक लायसन;

(दहा) काळजी व संरक्षणाची गरज असलेले बालक किंवा विधि संघर्षग्रस्त बालक, ज्यास बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) अधिनियम, २०१५ अन्वये करण्यात आलेल्या संबंधित राज्य शासनाच्या नियमांतर्गत

नोंदणीकृत अशा बाल संगोपन संस्थेत राहात असेल, अशा बालकांच्या बाबतीत, अशा संस्थेच्या प्रभारी व्यक्ती, अधीक्षक, बाल कल्याण अधिकारी किंवा परिवीक्षा अधिकारी यांनी त्याची जन्मतारीख विनिर्दिष्ट करून दिलेले प्रमाणपत्र; किंवा

(अकरा) विदेशी नागरिकाच्या बाबतीत,—

(एक) जर ती भारतीय समुद्रपार कार्डधारक नागरिक असेल तर, समुद्रपार भारतीय नागरिक कार्ड;

(दोन) जर ती, तिबेटी निर्वासित असेल तर, विदेशी नागरिक प्रादेशिक नोंदणी कार्यालयाने दिलेले नोंदणी प्रमाणपत्र;

(तीन) जर ती, नेपाळ किंवा भूतान देशाची नागरिक असेल तर, नेपाळ किंवा भूतान देशाचे पारपत्र;

(चार) जर ती, भारतीय समुद्रपार नागरिक कार्डधारक, तिबेटी निर्वासित असेल किंवा नेपाळ अथवा भूतान देशाची नागरिक यांव्यतिरिक्त अन्य व्यक्ती असेल तर, एकतर विदेशी पारपत्रासोबत भारतीय व्हिसा किंवा सध्या वैध असलेल्या अथवा मुदत संपलेल्या विदेशी पारपत्रासह भारताचा दीर्घकालीन व्हिसा; किंवा

(बारा) ज्या लाभार्थ्यास कायदेशीर पालक आहे अशा लाभार्थ्याच्या बाबतीत, पालक आणि पाल्य अधिनियम, १८९०, बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) अधिनियम, २०१५, ऑटिझम, सेरेब्रल पाल्सी, मतिमंदत्व आणि बहु-दिव्यांगत्व असलेल्या व्यक्तींच्या कल्याणासाठी राष्ट्रीय न्यास अधिनियम, १९९९ किंवा दिव्यांग व्यक्तींचे हक्क अधिनियम, २०१६ आणि उक्त अधिनियमान्वये लागू केलेले नियम व विनियम यांनुसार न्यायालयाने किंवा सक्षम प्राधिकरणाने कायदेशीर पालकत्वाचा पुरावा म्हणून दिलेला दत्तकविधान आदेश किंवा इतर दस्तऐवज; किंवा

(तेरा) उक्त इलेक्ट्रॉनिक्स, माहिती तंत्रज्ञान व कृत्रिम बुद्धिमत्ता विभाग विनिर्दिष्ट करील असा इतर कोणताही दस्तऐवज;

(४) उक्त इलेक्ट्रॉनिक्स, माहिती तंत्रज्ञान व कृत्रिम बुद्धिमत्ता विभागाने याकरिता पदनिर्देशित केलेला अधिकारी, खंड (३) अन्वये सादर केलेल्या दस्तऐवजांच्या किंवा त्यातील आशयाचा पुरावा देणाऱ्या माहितीच्या बाबतीत, पुढीलप्रमाणे पडताळणी करील,-

(क) नावनोंदणी आयडी वैध आहे आणि नावनोंदणीची विनंती नाकारण्यात आलेली नाही, हे सुनिश्चित करण्यासाठी माय आधार पोर्टल (<https://myaadhaar.uidai.gov.in/portal>) वर नावनोंदणी आयडी सादर करून नावनोंदणी अर्जाच्या विनंतीची स्थिती; आणि

(ख) इतर दस्तऐवज, आणि या प्रयोजनासाठी, अशा दस्तऐवजांमध्ये अंतर्भूत असलेली माहिती तयार करण्याशी किंवा तिची देखभाल करण्याशी संबंधित असणाऱ्या कोणत्याही शासकीय संस्थेचे किंवा प्राधिकरणाचे साहाय्य घेण्यात येईल व सादर केलेली माहिती सामाईक करण्यात येईल.

२. लाभार्थ्यांना उक्त लाभांचा सुलभतेने लाभ घेता यावा यासाठी, मंत्रालय लाभार्थ्यांमध्ये, उक्त योजनेअंतर्गत आधार क्रमांकाच्या आवश्यकतेची जागरूकता निर्माण करण्यासाठी माध्यमांद्वारे व्यापक प्रसिद्धी करण्याची सुनिश्चिती करण्यासाठी आवश्यक त्या सर्व उपाययोजना करील.

३. जेथे बायोमेट्रिक-आधारित अधिप्रमाणनाच्या पद्धतींपैकी कोणत्याही पद्धतीद्वारे (वेहऱ्याची प्रतिमा, बोटिंगे ठसे किंवा डोळ्यांच्या बाहुलीचे वीक्षणाधारित अधिप्रमाणन) लाभार्थ्यांच्या आधार क्रमांकाचे अधिप्रमाणन हे बायोमेट्रिक माहितीचा निकृष्ट दर्जा यासारख्या कोणत्याही कारणाने अयशस्वी ठरल्यास, पुढील उपाययोजनात्मक यंत्रणा अवलंबण्यात येतील:-

(क) एखादी विशिष्ट बायोमेट्रिक-आधारित अधिप्रमाणन पद्धत यशस्वी न झाल्यास, इतर कोणतीही बायोमेट्रिक-आधारित अधिप्रमाणन पद्धत किंवा एक वेळचा पिन (ओटीपी) आधारित अधिप्रमाणन पद्धत, जेथे जेथे शक्य व ग्राह्य असेल, तेथे तेथे उपलब्ध करून देण्यात येईल.

(ख) जेथे बायोमेट्रिक-आधारित किंवा ओटीपी आधारित पद्धतीने अधिप्रमाणन करणे शक्य नसल्यास, उक्त योजनेअंतर्गत असलेले लाभ हे, आधार सुरक्षित शीघ्र प्रतिसाद (क्यू आर) संकेतांक किंवा, यथास्थिति आधार पेपररहित ऑफलाइन इलेक्ट्रॉनिक - के वाय सी दस्तऐवज यांवर जाऊन युआयडीएआयच्या डिजिटल

स्वाक्षरी प्रमाणपत्राची ऑफलाइन पडताळणी करून आधार क्रमांकाची सिद्ध केल्यानंतर, पुढीलपैकी कोणत्याही आधारे देता येतील:

(एक) आधार क्यू आर स्कॅनर अथवा एम आधार उपयोजकाचा वापर करून आधारची सत्यता सिद्ध हो केल्यानंतर आधार कार्ड, आधार पत्र (म्हणजेच, आधार क्रमांक धारकाचा आधार क्रमांक तयार झाल्यानंतर त्याला निर्गमित केलेले पत्र) किंवा इलेक्ट्रॉनिक-आधार (म्हणजेच, यूआयडीएआयच्या संकेतस्थळावरून डाउनलोड करता येण्याजोग्या किंवा एमआधार उपयोजकाचा वापर करून उपलब्ध होण्याजोग्या आधार पत्राची पासवर्ड संरक्षित इलेक्ट्रॉनिक प्रत) यांचा अंतर्भाव असलेला आधार सुरक्षित शीघ्र प्रतिसाद (क्यू आर) संकेतांक.

(दोन) (यूआयडीएआयच्या संकेतस्थळावर या संबंधात दिलेल्या तपशिलानुसार मंत्रालयाने किंवा विभागाने किंवा या प्रयोजनाशी संबंधित योजना कार्यान्वयन अभिकरणाने विकसित केलेल्या उपयोजकाद्वारे दस्तऐवजावरील यूआयडीएआयच्या डिजिटल स्वाक्षरी प्रमाणपत्राची ऑफलाईन पडताळणी करून त्याची सत्यता सिद्ध केल्यानंतर आधार पेपररहित ऑफलाइन इलेक्ट्रॉनिक-केवायसी दस्तऐवज. (डाऊनलोड करण्यायेण्याजोगा किंवा एमआधार उपयोजकाचा वापर करून उपलब्ध होण्याजोगे)

४. यात यापूर्वी काहीही अंतर्भूत असले तरी,-

(क) उक्त योजनेअंतर्गत मिळणारा लाभ, पुढील बाबतीत एखाद्या बालकाला नाकारण्यात येणार नाही-

(एक) जर, अधिप्रमाणाच्या अधीन असणाऱ्या प्रक्रियेत त्याची ओळख सिद्ध करण्यात किंवा आधार क्रमांक धारण करीत असल्याचा पुरावा सादर करण्यात ते कसूर करीत असल्यास; किंवा

(दोन) जर त्याला आधार क्रमांक नेमून देण्यात आला नसेल तर नावनोंदणीसाठी अर्ज दाखल केला असल्यास; आणि

(ख) बालक त्याच्या ओळखीची पडताळणी करून आणि परिच्छेद एकच्या खंड (३) च्या परंतुकात विनिर्दिष्ट केलेल्या रीतीने त्याचे माता-पिता किंवा वैध पालक यांच्याबरोबर त्याचे नाते सिद्ध झाल्यावर उक्त योजनेचा लाभ अशा बालकास देण्यात येईल.

(ग) जेथे खंड (ख) अन्वये, लाभ दिला असेल तेथे, त्याबाबतचा अभिलेख ठेवला जाईल, व त्याचा इलेक्ट्रॉनिक्स, माहिती तंत्रज्ञान व कृत्रिम बुद्धिमत्ता विभागाकडून नियतकालिक आढावा घेण्यात येईल व त्याची लेखापरीक्षा करण्यात येईल.

५. १८ वर्षांचे किंवा त्यापेक्षा अधिक वयाचे खरेखुरे लाभार्थी उक्त योजनेखालील लाभापासून वंचित राहू नयेत याची सुनिश्चिती करण्यासाठी इलेक्ट्रॉनिक्स, माहिती तंत्रज्ञान व कृत्रिम बुद्धिमत्ता विभाग, यांचे डीबीटी, थेट लाभ हस्तांतरण अभियान, मंत्रिमंडळ सचिवालय, भारत सरकार कार्यालयीन जापन क्रमांक. डी - २६०११/०४/२०१७ दिनांक १९ डिसेंबर, २०१७-यामध्ये (<https://dbtbharat.gov.in>) विनिर्दिष्ट केलेल्या अपवाद हाताळणी यंत्रणेचे अनुसरण करील.

६. ही अधिसूचना, शासकीय राजपत्रात प्रसिद्ध केल्याच्या दिनांकापासून अंमलात येईल.

अनुसूची अ -१८ वर्षे वयाखालील विद्यार्थ्यांसाठी योजना:

अ. क्र.	विभाग	योजनेचे नाव	अंमलबजावणी अभिकरण
१	इतर मागासवर्ग, सामाजिक व शैक्षणिकदृष्ट्या मागास प्रवर्ग, विमुक्त जाती आणि भटक्या जमाती, आणि विशेष मागासवर्ग कल्याण विभाग	५वी ते ७वी इयत्तेमध्ये शिकणाऱ्या इतर मागासवर्ग (ओ बी सी) प्रवर्गातील विद्यार्थिनींकरिता सावित्रीबाई फुले शिष्यवृत्ती	महाआयटी
२		८वी ते १०वी इयत्तेमध्ये शिकणाऱ्या इतर मागासवर्ग (ओ बी सी) प्रवर्गातील विद्यार्थिनींकरिता सावित्रीबाई फुले शिष्यवृत्ती	
३		५ वी ते ७वी इयत्तेमध्ये शिकत असणाऱ्या विजाभज (व्ही जे एन टी) व विमाप्र (एस बी सी) विद्यार्थिनींकरिता सावित्रीबाई फुले शिष्यवृत्ती	
४		८ वी ते १० वी इयत्तेमध्ये शिकत असणाऱ्या विजाभज (व्ही जे एन टी) व विमाप्र (एस बी सी) विद्यार्थिनींकरिता सावित्रीबाई फुले शिष्यवृत्ती	
५		माध्यमिक शाळांमध्ये (फक्त मुंबई येथे) शिकणाऱ्या विजाभज (व्ही जे एन टी) व विमाप्र (एस बी सी) गुणवंत विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती	
६		माध्यमिक शाळांमध्ये शिकणाऱ्या विजाभज (व्ही जे एन टी) व विमाप्र (एस बी सी) मधील विद्यार्थ्यांना शिकवणी फी व परीक्षा फी चे प्रदान	
७		सैनिक शाळांमध्ये शिकत असणाऱ्या	

		विद्यार्थ्यांना निर्वाह भत्ता	
८		माध्यमिक शाळांमध्ये (फक्त मुंबई येथे) शिकणाऱ्या विजाभज (व्ही जे एन टी) व विमाप्र (एस बी सी) गुणवंत विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती (जिल्हा परिषद)	
९	दिव्यांग कल्याण विभाग	दिव्यांग व्यक्तींकरिता पूर्व-माध्यमिक शिष्यवृत्ती	महाआयटी
१०	सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग	५ वी ते १० वी इयत्तेमध्ये शिकणाऱ्या विद्यार्थिनींकरिता सावित्रीबाई फुले शिष्यवृत्ती.	महाआयटी
११		९ वी व १० वी इयत्तेमध्ये शिकणाऱ्यांना भारत सरकारची शिष्यवृत्ती- केंद्रीय पुरस्कृत योजना.	
१२		अस्वच्छ व्यवसायात असणाऱ्या व्यक्तींच्या पाल्यांना देण्यात येणारी माध्यमिक-पूर्व शिष्यवृत्ती योजना-केंद्रीय पुरस्कृत योजना.	
१३		सैनिक शाळांमध्ये शिकणाऱ्या अनुसूचित जातीतील विद्यार्थ्यांना निर्वाह भत्ता	
१४		महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे माध्यमिक-पूर्व शिकवणी फी व परीक्षा फी योजना (फी सवलत)	
१५		५ वी ते १० वी इयत्तेमध्ये शिकणाऱ्या अनुसूचित जातीतील विद्यार्थ्यांना माध्यमिक-पूर्व गुणवत्ता शिष्यवृत्ती.	

अनुसूची ब - १८ वर्षे वयावरील व्यक्तिगत लाभार्थ्यांकरिता योजना:

अ. क्र.	विभाग	योजनेचे नाव	अंमलबजावणी अभिकरण
१	पशुसंवर्धन	गोशाळेमध्ये ठेवण्यात आलेल्या अनुत्पादक देशी गायींच्या संगोपन व आहारासाठी प्रति पशू प्रति दिवस रुपये ५०/- इतके अर्थसहाय्य महाडीबीटी प्रणालीद्वारे प्रदान करण्यात येईल.	महाआयटी
२		दुग्ध पशुंकरिता वितरण योजना	
३		शेळी व मेंढीकरिता वितरण योजना	
४		अंडी उत्पादनाकरिता सुधारित/देशी पाळीव खाद्य पक्षी	
५		हायड्रोपोनिक तंत्रज्ञानाद्वारे चारा उत्पादन	
६		मिनी टी एम आर (एकूण मिश्र शिधा) उपकरणाच्या खरेदीकरिता अर्थसहाय्य देणे.	
७		पशुधन शेतकऱ्यांकरिता कडबा कुट्टी यंत्र (चाफ कटर) खरेदीसाठी अर्थसहाय्य देणे.	
८		वासरू संगोपन योजनेअंतर्गत सुधारित व देशी जातीच्या वासरांच्या संगोपनासाठी पशुखाद्याचा (५०% अर्थसहाय्य) पुरवठा	
९		नर वासरे (बैल) यांचे संगोपन व संवर्धन करण्यासाठी प्रोत्साहनपर योजना.	
१०		शेतकरी/पशुधन मालकांना देशी बैलजोडी खरेदी करण्याकरिता अर्थसहाय्य देणे.	
११		५ दुग्धोत्पादक गायी/म्हशी पालन प्रकल्पांद्वारे उद्योजकता विकास	
१२		शेळी व मेंढी पालन प्रकल्पांद्वारे उद्योजकता विकास	

१३		अंड उत्पादनाकरिता ५००० पाळीव खाद्य पक्षी प्रकल्पांद्वारे उद्योजकता विकास	
१४		ब्रॉयलर पाळीव पक्षांच्या (३०००/५००० पक्षी) संगोपनाद्वारे उद्योजकता विकास	
१५	पशुसंवर्धन	प्रति आठवडा १००० अंड्यांची क्षमता असलेल्या उबवण पात्रांचा/ अंडी उबवणाऱ्या यंत्रांचा पुरवठा	
१६		वैरण कारखाना वितरण योजनेच्या माध्यमातून उद्योजकता विकास	
१७		शेळी/मेंढी/गाय/म्हैस पालन उदयोजकतेसाठी घेतलेल्या कर्जावर व्याजी अर्थसहाय्य	
१८		पशुसंवर्धनात कृत्रिम बुद्धिमत्ता आणि यांत्रिक अध्ययन तंत्रज्ञानाचा वापर	
१९		५ + १ सुकर संचाचा पुरवठा	
२०		७५ टक्के अर्थसहाय्याचे मेंढी गटांना वाटप करत, राज्यात मेंढी पालनास प्रोत्साहन देणे	
२१		राज्यातील भटक्या जमाती- क मधील मागासवर्ग प्रवर्गातील धनगर आणि समान जमातींतील मेंढपाळ कुटुंबांना राज्य स्तर योजनेअंतर्गत जून ते सप्टेंबर या चार महिन्यांसाठी चराई अर्थसहाय्य पुरवणे	महाआयटी
२२		राज्यातील भटक्या जमाती- क च्या मागासवर्ग प्रवर्गातील भूमिहीन मेंढपाळ कुटुंबांना अर्ध-बंदिस्त व बंदिस्त मेंढी पालनासाठी भूमी खरेदी करण्यासाठी अनुदानाच्या स्वरूपात एक वेळ आर्थिक सहाय्य पुरवणे	महाआयटी
२३	सहकार विभाग	डॉ. पंजाबराव देशमुख व्याज वटाव योजना	महाआयटी
२४	सांस्कृतिक विभाग	राजर्षि शाहू महाराज वृद्ध लेखक आणि कलाकार मानधन योजना	महाआयटी
२५	कृषी विभाग	राष्ट्रीय कृषी विकास योजना (आरकेव्हीवाय)- कृषी आणि	महाआयटी

	संलग्न क्षेत्रांच्या पुनरुज्जीवना साठी किफायतशीर दृष्टिकोण (आरएएफटीएआर) -केंद्र पुरुस्कृत योजना
२६	प्रधान मंत्री कृषी सिंचयी योजना- प्रति थेंब अधिक पीक (सूक्ष्म सिंचन घटक)- केंद्र पुरुस्कृत योजना
२७	कृषी यांत्रिकीकरणावरील उप-अभियान-केंद्र पुरुस्कृत योजना
२८	राज्य पुरुस्कृत कृषी यांत्रिकीकरण
२९	मुख्यमंत्री शाश्वत कृषी सिंचन योजना
३०	बिरसा मुंडा कृषी क्रांती योजना (जनजातीतर उप योजना)
३१	बिरसा मुंडा कृषी क्रांती योजना (जनजाती उप योजना)
३२	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर कृषी स्वावलंबन योजना
३३	राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान (एनएफएसएम)-ऊस - केंद्र पुरुस्कृत योजना
३४	राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान (एनएफएसएम)-कापूस- केंद्र पुरुस्कृत योजना
३५	राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान (एनएफएसएम)-अन्नधान्य (डाळी, भरड तृणधान्य, पोषक तृणधान्य, तांदूळ, गहू)- केंद्र पुरुस्कृत योजना
३६	राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान (एनएफएसएम)-तेलबिया आणि तेल ताड- केंद्र पुरुस्कृत योजना
३७	भाऊसाहेब फुंडकर फळबाग लागवड योजना
३८	एकात्मिक फळबाग विकास अभियान (एमआयडीएच)- केंद्र पुरुस्कृत योजना
३९	राष्ट्रीय कृषी विकास योजना (आरकेव्हीवाय)- ऊस कापणी यंत्र अर्थसहाय्य

४०	कृषी विभाग	काजू कलम वाटप योजना	महाआयटी
४१		नमो शेतकरी महासन्मान निधी योजना- एनएसएमएनवाय (३ हप्ते- आर्थिक वर्ष २३-२४)	
४२		प्रधान मंत्री कृषी सिंचयी योजना (पीएमआरकेव्हीवाय)- पर्जन्यावलंबी परिसर विकास	
४३		मुख्यमंत्री कृषी व अन्न प्रक्रिया योजना	
४४		गोपीनाथ मुंडे शेतकरी अपघात सुरक्षा सानुग्रह अनुदान योजना	
४५		पंतप्रधानांच्या हस्ते सूक्ष्म अन्न प्रक्रिया उद्योगांचे निश्चितीकरण	
४६		प्रधानमंत्री पीक विमा योजनेअंतर्गत नारळ विमा (राज्याचा हिस्सा २५%)	
४७		राष्ट्रीय नैसर्गिक शेती अभियान	
४८		परंपरागत कृषी विकास योजना	
४९	सैनिक कल्याण विभाग, योजना	एमएससीआयटी अभ्यासक्रम करणाऱ्या माजी सैनिकांना/विधवांना आर्थिक सहाय्य पुरविणे (माजी सैनिक (इएसएम)	महाआयटी
५०		ज्यांची मुले महाराष्ट्र शासनमान्य इतर सैनिकी शाळांमध्ये शिकत आहेत अशा माजी सैनिकांना/विधवांना आर्थिक सहाय्य पुरविणे	
५१		पोलीस भरती प्रशिक्षण केंद्र बुलढाणा आणि सातारा तसेच, एमएसटीसी कोल्हापूर येथे प्रशिक्षण घेणाऱ्या, माजी सैनिकांच्या आणि विधवांच्या पाल्यांना प्रशिक्षण खर्चाचा परतावा	
५२		ग्रामसेवक/शिक्षण सेवक/ कृषी सेवक/आरोग्य सेवक/ सेविका आणि तत्सम परीक्षेसाठी प्रशिक्षण घेणाऱ्या माजी सैनिकांना/विधवांना शिक्षण खर्चाचा परतावा देणे	

५३	सैनिक कल्याण विभाग, योजना	राज्य आणि इतर राज्यांतील शासनमान्य अनुदानित व विनाअनुदानित महाविद्यालयांमध्ये व्यावसायिक अभ्यासक्रमांचे (शिक्षणशास्त्र पदविका (डी. एड.), शिक्षक शिक्षण पदविका (डी. टी. एड.) शिक्षण घेणाऱ्या माजी सैनिक किंवा त्यांच्या विधवांच्या पाल्यांना आर्थिक सहाय्य. (माजी सैनिक (इएसएम))	
५४		राज्य आणि इतर राज्यांतील शासनमान्य अनुदानित व विनाअनुदानित महाविद्यालयांमध्ये संगणक अनुप्रयोग पदवी (बी.सी.ए.), व्यवसाय प्रशासन पदवी (बी.बी.ए.), शिक्षणशास्त्र पदवी (बी. एड.), कृषी विज्ञान पदवी (बी.एस्सी. अँग्री), संगणकशास्त्र विज्ञान पदवी (बी.एस्सी. कम्प्युटर सायन्स) किंवा तत्सम व्यावसायिक अभ्यासक्रमांचे शिक्षण घेणाऱ्या माजी सैनिक किंवा त्यांच्या विधवांच्या पाल्यांना आर्थिक सहाय्य. (माजी सैनिक (इएसएम))	
५५		राज्यातील शासन, शासनमान्य अनुदानित व मान्यताप्राप्त विनाअनुदानित संस्थांमध्ये व्यावसायिक पदवी किंवा पदव्युत्तर अभ्यासक्रम अभियांत्रिकी पदवी (बी.ई.), अभियांत्रिकी तंत्रज्ञान पदवी (बी.टेक.), अभियांत्रिकी तंत्रज्ञान पदव्युत्तर अभ्यासक्रम (एम.टेक.), व्यवसाय प्रशासनातील पदव्युत्तर पदवी (एम.बी.ए.), विज्ञान क्षेत्रातील पदव्युत्तर अभ्यासक्रम (एम.एस्सी.), संगणक अनुप्रयोग पदव्युत्तर अभ्यासक्रम (एम.सी.ए.) इत्यादी शिकणाऱ्या माजी सैनिक किंवा त्यांच्या विधवांच्या पाल्यांना आर्थिक सहाय्य. (माजी सैनिक (इएसएम))	
५६		राज्य किंवा राज्याबाहेरील मान्यताप्राप्त वैद्यकीय शिक्षण संस्थांमध्ये वैद्यक व शल्यचिकित्सा पदवी (एम.बी.बी.एस.), दंतशस्त्रक्रिया पदवी (बी.डी.एस.), वैद्यकीय पदव्युत्तर पदवी (एम. डी.), आयुर्वेद वैद्यक व शल्यचिकित्सा पदवी (बी.ए.एम.एस.), होमिओपॅथिक वैद्यक व शल्यचिकित्सा पदवी (बी.एच.एम.एस.) इत्यादी वैद्यकीय पदवी व पदव्युत्तर अभ्यासक्रमांचे शिक्षण घेणाऱ्या	

		माजी सैनिक किंवा त्यांच्या विधवांच्या पाल्यांना आर्थिक सहाय्य. (माजी सैनिक (इएसएम))	
५७	सैनिक कल्याण विभाग, पुणे	राज्यातील महाविद्यालयांमध्ये कला पदवी (बी.ए.), वाणिज्य पदवी (बी.कॉम.), विज्ञान पदवी (बी.एस्सी.), कला पदव्युत्तर पदवी (एम.ए.), वाणिज्य पदव्युत्तर पदवी (एम.कॉम.), विज्ञान पदव्युत्तर पदवी (एम.एस्सी.) तसेच इतर पदवी व पदव्युत्तर अभ्यासक्रमांचे शिक्षण घेणाऱ्या माजी सैनिक किंवा त्यांच्या विधवांच्या पाल्यांना आर्थिक सहाय्य. (माजी सैनिक (इएसएम))	महाआयटी
५८		माजी सैनिक किंवा त्यांच्या पत्नीच्या निधनानंतर त्यांच्या अवलंबितांना मृत्युसहाय्य. (माजी सैनिक (इएसएम))	
५९		माजी सैनिक किंवा त्यांच्या पत्नीच्या निधनानंतर मृत्युसहाय्य अनुदान (एडीएलआर). (माजी सैनिक (इएसएम))	
६०		खडकी, पुणे येथील अधरपक्षाघाती पुनर्वसन केंद्र (पीआरएस) येथे उपचार घेत असलेल्या माजी सैनिकांना आर्थिक सहाय्य. (माजी सैनिक (इएसएम))	
६१		६५ टक्के किंवा त्यापेक्षा अधिक अंधत्व असलेल्या माजी सैनिक किंवा त्यांच्या विधवांना आर्थिक सहाय्य. (माजी सैनिक (इएसएम))	
६२		माजी सैनिकांच्या मुलींच्या विवाहासाठी आर्थिक सहाय्य. (माजी सैनिक (इएसएम))	
६३		राज्य आणि इतर राज्यांतील शासनमान्य अनुदानित, विनाअनुदानित व शासकीय मान्यताप्राप्त व्यावसायिक महाविद्यालयांमध्ये अभियांत्रिकी, वैद्यकीय व्यवसाय व्यवस्थापन तसेच इतर व्यावसायिक पदविका अभ्यासक्रम (व्यवस्थापन पदव्युत्तर पदविका (पी.जी.डी.एम.), व्यवसाय विश्लेषण पदव्युत्तर पदविका (पी.जी.डी.बी.ए.) शिकणाऱ्या माजी सैनिकांच्या पाल्यांना आर्थिक सहाय्य. (माजी सैनिक (इएसएम))	

६४		महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग (एमपीएससी), केंद्रीय लोकसेवा आयोग (युपीएससी), बँक व्यवसाय (बँकिंग), सेवा निवड मंडळ (एसएसबी) आणि तत्सम स्पर्धा परीक्षांच्या तयारीसाठी माजी सैनिक किंवा त्यांच्या अवलंबितांना आर्थिक सहाय्य. (माजी सैनिक (इएसएम))	
६५		महिला स्वयं-सहाय्यता गटांच्या स्वयंरोजगाराखाली वाहन खरेदीसाठी माजी सैनिक यांच्या पत्नी, विधवांना आर्थिक सहाय्य. (माजी सैनिक (इएसएम))	
६६		माजी सैनिकांच्या पत्नी किंवा विधवांनी स्थापन केलेल्या स्वयं-सहाय्यता गटांना स्वयंरोजगारासाठी आर्थिक सहाय्य. (माजी सैनिक (इएसएम))	
६७	सैनिक	५८ वर्षे वयोमर्यादेपर्यंत माजी सैनिक व त्यांच्या विधवांना स्वयंरोजगारासाठी तसेच स्वयंरोजगारासाठी घेतलेल्या कर्जासाठी आर्थिक सहाय्य. (माजी सैनिक (इएसएम))	महाआयटी
६८	कल्याण विभाग, पुणे	५८ वर्षे वयोमर्यादेपर्यंतच्या माजी सैनिक व त्यांच्या विधवांना वाहन खरेदीसाठी घेतलेल्या कर्जावर आर्थिक सहाय्य. (माजी सैनिक (इएसएम))	
६९		माजी सैनिक व त्यांच्या विधवांना घर बांधण्यासाठी अथवा सदनिका खरेदीसाठी आर्थिक सहाय्य.	
७०		युद्ध विधवा आणि शारीरिक अपघातामुळे सेवेत असताना मृत्यू झालेल्या सैनिकांच्या कुटुंबियांना घर बांधण्यासाठी किंवा सदनिका खरेदीसाठी आर्थिक सहाय्य. (माजी सैनिक (इएसएम))	
७१		माजी सैनिकांच्या मृत्यूनंतर त्यांच्या पत्नीस कौटुंबिक निवृत्तिवेतन मंजूर होऊन प्रत्यक्ष अदा होईपर्यंत उपजीविकेसाठी आर्थिक सहाय्य करणे. तथापि, हे आर्थिक सहाय्य वादग्रस्त प्रकरणांमध्ये लागू होणार नाही. (माजी सैनिक (इएसएम))	
७२		निवृत्तिवेतनविरहित माजी सैनिक) किंवा त्यांच्या विधवांना	

		दारिद्र्य सहाय्य अनुदान. (माजी सैनिक (इएसएम))	
७३		६५ टक्के दिव्यांगत्व असलेल्या माजी सैनिक यांना घराच्या दुरुस्तीसाठी किंवा विद्यमान घर दिव्यांगानुकूल करण्यास आवश्यक बदल करण्यासाठी आर्थिक सहाय्य. (माजी सैनिक (इएसएम))	
७४		पदवी अथवा पदव्युत्तर शिक्षण घेत असताना विद्यापीठात प्रथम क्रमांक प्राप्त करणाऱ्या माजी सैनिक, त्यांच्या पत्नी, विधवा तसेच त्यांच्या अवलंबित पाल्यांना -विशेष गौरव पुरस्कार प्रदान करणे. (माजी सैनिक (इएसएम))	
७५	कला संचालनालय	डॉ. पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता योजना (डिओए).	महाआयटी
७६		राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती साहाय्य योजना (इबीसी)	महाआयटी
७७	उच्च शिक्षण संचालनालय	गुणवंत विद्यार्थ्यांसाठी शिष्यवृत्ती साहाय्य (कनिष्ठ स्तर)	महाआयटी
७८		गुणवंत विद्यार्थ्यांसाठी शिष्यवृत्ती (वरिष्ठ स्तर)	
७९		डॉ. पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता योजना (डी एच इ)	
८०		स्वातंत्र्यसैनिकांच्या पाल्यांसाठी शिक्षण शुल्क सवलत	
८१	उच्च शिक्षण संचालनालय	माजी सैनिकांच्या पाल्यांसाठी शिक्षण शुल्क सवलत	महाआयटी
८२		एकलव्य शिष्यवृत्ती	
८३		शासकीय संशोधन अधिछात्रवृत्ती	
८४		शासकीय विद्यानिकेतन शिष्यवृत्ती	
८५		जवाहरलाल नेहरू विद्यापीठ शिष्यवृत्ती	
८६		राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजना	

८७		गणित/भौतिकशास्त्र विषय असलेल्या गुणवंत विद्यार्थ्यांसाठी शिष्यवृत्ती	
८८		राज्य शासन दक्षिणा अधिछात्र शिष्यवृत्ती	
८९		राज्य शासन खुली गुणवत्ता शिष्यवृत्ती	
९०		राज्य अल्पसंख्याक शिष्यवृत्ती (भाग दोन) (डीएचइ)	
९१	वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालय	डॉ. पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता	महाआयटी
९२		राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शुल्क प्रतिपूर्ती योजना	
९३		उच्च व व्यावसायिक शिक्षण घेणाऱ्या अल्पसंख्याक समाजातील विद्यार्थ्यांसाठी शिष्यवृत्ती(डी एम इ आर)	
९४		राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण फी शिष्यवृत्ती योजनेअंतर्गत शिक्षण फी व परीक्षा शुल्काची प्रतिपूर्ती (१०० टक्के शिक्षण शुल्क+ परीक्षा)	
९५	तंत्रशिक्षण संचालनालय	डॉ. पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता योजना (डी टी इ)	महाआयटी
९६		राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजना (ईबीसी)	
९७		उच्च व व्यावसायिक पाठ्यक्रमात शिक्षण घेणाऱ्या अल्पसंख्याक समाजातील विद्यार्थ्यांसाठी शिष्यवृत्ती (डी टी इ)	
९८		विदेशी शिष्यवृत्ती	
९९		मुलींसाठी मोफत व्यावसायिक शिक्षण योजना (तांत्रिक शिक्षण)	
१००		राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजना (एस ई बी सी) - तांत्रिक शिक्षण	
१०१		डॉ. पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता योजना (एस	

		इ बी सी) - तांत्रिक शिक्षण	
१०२	मत्स्यव्यवसाय विभाग	खाऱ्या पाण्यातील मत्स्यपालनासाठी अतिसघन कोळंबी शेती	महाआयटी
१०३		समुद्री शेवाळ बियाणे उत्पादन केंद्र (ब्रूड बँक) स्थापन करणे	
१०४	मत्स्यव्यवसाय विभाग	आंतरराज्यीय अभ्यास दौरा	महाआयटी
१०५		महानगरपालिका/जिल्हा परिषद/पाटबंधारे विभाग यांच्या करारांतर्गत तळ्यांचे/तलावांचे दुरुस्तीकरण, गाळ काढणे व पुनरुज्जीवन	
१०६		माती व पाणी परीक्षण संच (५ हेक्टरपर्यंत जलक्षेत्रासाठी) खरेदीसाठी अर्थसहाय्य	
१०७		पॅडल व्हील एरेटर (पॅडल चाक यंत्र)खरेदीसाठी अर्थसहाय्य (प्रति हेक्टर जलक्षेत्रासाठी कमाल ४ हेक्टरपर्यंत)	
१०८		मासे वाळविण्यासाठी सौर उपकरणे खरेदीसाठी अर्थसहाय्य (किमान १ टन क्षमतेचे)	
१०९		समुद्री शेवाळाचे संवर्धन	
११०		मत्स्यबीज संगोपन तळ्यांची उभारणी, गोड्या पाण्यातील मत्स्यबीज संगोपन तळे (२ हेक्टर पर्यंत मर्यादित), खाऱ्या पाण्यातील मत्स्यबीज संगोपन तळे(मर्यादित २ हेक्टर पर्यंत), खाऱ्या पाण्यातील कोळंबी बीज संगोपन तळे(मर्यादित ०.७५ हेक्टर पर्यंत)	
१११		नवीन मत्स्यपालन तळ्यांच्या उभारणीसाठी व गुंतवणुकीसाठी अर्थसहाय्य	
११२		विद्यमान मत्स्यपालन तळ्यांना/तलावांना पॉलीथिन अस्तरीकरण	
११३		यांत्रिक नसलेल्या नौकांचे यांत्रिकीकरण	

११४	११४ सौर प्रशितक(रेफ्रिजरेटर)/सौर शीतगृह/ई-बाईक खरेदीसाठी अर्थसहाय्य
११५	किरकोळ मासेविक्रेत्यांसाठी उपकरणे खरेदीसाठी अर्थसहाय्य
११६	जीवरक्षक उपकरणांसाठी अर्थसहाय्य
११७	मत्स्य बीजाची योग्य (Fingerlings) साठवण योजना (सुधारित) ₹ ३ प्रति माशांची पिंहे
११८	फिरते मासेविक्री केंद्र (डीप फ्रीझरसह ई-रिक्षा)
११९	मत्स्यव्यवसाय करणाऱ्या महिलांना हातमोजे व गमबूट उपलब्ध करून देणे
१२०	सौर ऊर्जा प्रणालीची स्थापना
१२१	नवीन बर्फ कारखाने स्थापन करणे/विद्यमान बर्फ कारखान्यांचे आधुनिकीकरण (१० टन/२० टन/५० टन क्षमता)

अ.क्र.	विभाग	योजनेचे नाव	अंमलबजावणी अभिकरण
१२२	मत्स्यव्यवसाय विभाग	तयार मासेमारी जाळी आणि बिगर-यांत्रिकी बोटींसाठी अर्थसहाय्य	महाआयटी
१२३		मच्छिमर सहकारी संस्थांचा विकास	
१२४		मोटरचालित /यांत्रिकी बोटींसाठी उच्च वेग(हाय स्पीड) डिझेलच्या खरेदीवर मूल्यवर्धित कराचा (व्हॅट) प्रतिपूर्ती	
१२५	अन्न व नागरी पुरवठा विभाग	दारिद्र्यरेषेवरील(ए पी एल) योजना	महाआयटी
१२६	वन विभाग	डॉ. श्यामप्रसाद मुखर्जी जन-वन विकास योजना	महाआयटी
१२७	कामगार विभाग	गंभीर आजारांच्या उपचारासाठी वित्तीय सहाय्य	महाआयटी
१२८		MS-CIT वित्तीय सहाय्य योजना	
१२९		शिलाई मशीन खरेदीसाठी अनुदान	
१३०		संगणक मूलभूत टंकलेखन पाठ्यक्रम योजनेचे शासकीय प्रमाणपत्र	
१३१		सर्वसाधारण शैक्षणिक शिष्यवृत्ती योजना	
१३२		विदेशी उच्च शिक्षण शिष्यवृत्ती योजना	
१३३		क्रीडा शिष्यवृत्ती योजना	
१३४		शालेय पाठ्यपुस्तके खरेदीसाठी वित्तीय सहाय्य	
१३५		साहित्य प्रकाशन अनुदान योजना	
१३६	महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूर	डॉ. पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता योजना	महाआयटी
१३७		राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजना (ई बी सी)	
१३८	महाराष्ट्र कृषी शिक्षण व संशोधन परिषद	डॉ. पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता योजना	महाआयटी
१३९		राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजना ई बी सी)	
१४०		उच्च आणि व्यावसायिक पाठ्यक्रमाचे शिक्षण घेणाऱ्या अल्पसंख्याक समाजातील विद्यार्थ्यांसाठी शिष्यवृत्ती	

१४१	इतर मागासवर्ग , बहुजन कल्याण विभाग इतर मागास वर्ग (ओ बी सी), सामाजिक व शैक्षणिक दृष्ट्या	व्यावसायिक पाठ्यक्रमात शिकणाऱ्या आणि व्यावसायिक महाविद्यालयांना जोडलेल्या वसतिगृहात राहणाऱ्या व्ही जे एन टी आणि एस बी सी विद्यार्थ्यांसाठी निर्वाह भत्ता प्रदान करणे	महाआयटी
१४२		(ओबीसी) विद्यार्थ्यांसाठी मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती - कें. पु. यो.	
१४३		(एस बी सी) विद्यार्थ्यांसाठी मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती	
१४४	मागासप्रवर्ग (एस इ बी सी) , भटक्या जाती विमुक्त जमाती (व्ही जे एन टी) आणि विशेष	भटक्या जाती विमुक्त जमाती भटक्या जाती विमुक्त जमाती (व्ही जे एन टी) विद्यार्थ्यांसाठी मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती	
१४५	मागास प्रवर्ग (एस बी सी)	भटक्या जाती विमुक्त जमाती (व्ही जे एन टी) आणि एस बी सी प्रवर्गातील ११ वी आणि १२ वी मध्ये शिकणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठी राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज गुणवत्ता शिष्यवृत्ती	
१४६	इतर मागासवर्ग, बहुजन कल्याण विभाग, इतर मागासवर्ग (ओ बी सी), सामाजिक व शैक्षणिक दृष्ट्या	ओबीसी विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क आणि परीक्षा शुल्क	महाआयटी
१४७		एस बी सी विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क आणि परीक्षा शुल्क	
१४८		व्ही जे एन टी विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क आणि परीक्षा शुल्क	
१४९		ओबीसी, एसईबीसी, व्हीजेएनटी आणि एसबीसी कल्याण विभागातील विद्यार्थ्यांसाठी व्यावसायिक प्रशिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती	
१५०		व्यावसायिक पाठ्यक्रमात प्रवेश घेणाऱ्या इतर मागासवर्गीयांच्या मुलींसाठी मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती	
१५१		व्यावसायिक पाठ्यक्रमात शिक्षण घेणाऱ्या ओबीसी मुलींना शिक्षण शुल्क आणि परीक्षा शुल्क प्रदान करणे	
१५२		अमृत- महाराष्ट्र उद्योजकता विकास केंद्र (एमसीईडी) योजना	
१५३		तांत्रिक रोजगारक्षमता प्रशिक्षण योजना(आय जी टी आर अल्प आणि दीर्घ मुदत)	

१५४		अमृत कौशल्य उपक्रम विकास प्रशिक्षण योजना	
१५५		सी आय पी ई टी कौशल्य विकास प्रशिक्षण (अल्प आणि दीर्घ मुदत)	
१५६		एन आय ई एल ई टी कौशल्य विकास प्रशिक्षण (अल्प मुदत)	
१५७		स्वयंरोजगारासाठी शेतीमध्ये ड्रोन चालवण्यासाठी तरुणांसाठी रिमोट पायलट प्रशिक्षण योजना	
१५८		व्यवसाय नवोपक्रम योजना	
१५९		एमपीएससी उमेदवारांना वित्तीय सहाय्य	
१६०		यूपीएससी उमेदवारांना वित्तीय सहाय्य	
१६१		ए आय आय एम एस ,आय आय एम , आय आय टी मध्ये प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना वित्तीय सहाय्य	
१६२		अमृत कौशल्य विकासांतर्गत सी -डी ए सी द्वारे रोजगारक्षमता आणि उद्योग-केंद्रित प्रशिक्षणासाठी वित्तीय सहाय्य	
१६३	इतर मागास	संगणक टंकलेखन योजना	
१६४	वर्ग,बहुजन कल्याण	लघुलेखन प्रशिक्षण योजना	
१६५	विभाग इतर	विदेशी शिष्यवृत्ती	
१६६	मागासवर्ग (ओ बी सी), सामाजिक व	₹ १.०० लाखापर्यंत थेट कर्ज योजना - ओबीसी महामंडळ	
१६७	शैक्षणिक दृष्ट्यामागास प्रवर्ग	वैयक्तिक कर्ज व्याज अर्थसहाय्य योजना - ओबीसी महामंडळ	
१६८	(एस इ बी सी), भटक्या जाती	गट कर्ज व्याज अर्थसहाय्य योजना - ओबीसी महामंडळ	
१६९	विमुक्त जमाती (व्ही जे एन टी), विशेष मागास प्रवर्ग (एस बी सी)	शैक्षणिक कर्ज व्याज अर्थसहाय्य योजना इमाव (ओबीसी) महामंडळ	महाआयटी
१७०	इतर मागासवर्ग	महिला स्वावलंबन व्याज अर्थसहाय्य योजना इमाव	महाआयटी

	(ओबीसी) शैक्षणिक व सामाजिक दृष्ट्या विशेष मागास प्रवर्ग (एसईबीसी) भटक्या जाती विमुक्त जमाती (व्हीजेएनटी) आणि विशेष मागास प्रवर्ग (एसबीसी) कल्याण विभाग	(ओबीसी) महामंडळ	
१७१		वैयक्तिक कर्ज व्याज अर्थसहाय्य योजना विजाभज (व्हीजेएटी) महामंडळ	
१७२		गट कर्ज व्याज अर्थसहाय्य योजना विजाभज (व्हीजेएनटी) महामंडळ	
१७३		२० टक्के बीजभांडवल योजना विजाभज (व्हीजे एनटी) महामंडळ	महाआयटी
१७४		२५ टक्के बीजभांडवल योजना विजाभज (व्हीजेएनटी) महामंडळ	
१७५		रु. १.०० लाखांपर्यंत थेट कर्ज योजना विजाभज (व्हीजेएनटी) महामंडळ	
१७६		वसतिगृह योजना	
१७७		पंडित दीनदयाळ उपाध्याय स्वावलंबन योजना	
१७८		ज्ञानज्योती सावित्रीबाई फुले सहाय्य योजना	
१७९		अमृत कर्ज व्याज अनुदान योजना	
१८०		शहरातील नामनिर्देशित इंग्रजी माध्यम निवासी शाळांमध्ये धनगर समाजातील विद्यार्थ्यांसाठी शिक्षण योजना	
१८१		कन्यादान योजनेअंतर्गत नव विवाहित जोडप्यांना वित्तीय सहाय्य	
१८२		केंद्रीय लोकसेवा आयोग (मराठी माध्यम, पुणे) पूर्व परीक्षा प्रशिक्षण	महाआयटी
१८३		केंद्रीय लोकसेवा आयोग (इंग्रजी माध्यम दिल्ली) पूर्व	

		परीक्षा प्रशिक्षण	
१८४		महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग (राज्यसेवा) पूर्वपरीक्षा प्रशिक्षण	
१८५	इतर मागासवर्ग (ओबीसी) शैक्षणिक व सामाजिकदृष्ट्या विशेष मागास प्रवर्ग (एसईबीसी) भटक्या जाती विमुक्त जमाती (व्हीजेएनटी) आणि विशेष मागास प्रवर्ग (एसबीसी) कल्याण विभाग	महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग (गट ब आणि गट क संयुक्त) पूर्व परीक्षा प्रशिक्षण	महाआयटी
१८६		एमबीए सीएटी/ सीएमएटी- सीईटी पूर्व परीक्षा प्रशिक्षण	
१८७		यूजीसी नेट/ सीएसआयआर / एमएच- सेट पूर्व परीक्षा प्रशिक्षण	
१८८		सैन्य भरती पूर्व परीक्षा प्रशिक्षण	
१८९		महाराष्ट्र अभियांत्रिकी सेवा पूर्व परीक्षा प्रशिक्षण	
१९०		कर्मचारी निवड आयोग (SSC-CGL) पूर्व परीक्षा प्रशिक्षण	
१९१		IBPS बँकिंग/LIC/रेल्वे पूर्व परीक्षा प्रशिक्षण	
१९२		रेल्वे भरती ऑनलाईन पूर्व परीक्षा प्रशिक्षण	
१९३		अभियोग्यता व बुद्धिमत्ता चाचणी ऑनलाईन पूर्व परीक्षा प्रशिक्षण	
१९४		नागरी सेवा (यूपीएससी) मुख्य परीक्षेसाठी वित्तीय सहाय्य	
१९५		वन सेवा (यूपीएससी) व्यक्तिमत्त्व चाचणी परीक्षेसाठी वित्तीय सहाय्य	
१९६		वन सेवा (यूपीएससी) मुख्य परीक्षेसाठी वित्तीय सहाय्य	

१९७	ओबीसी एसईबीसी व्हीजेएनटी आणि एसबीसी कल्याण विभाग	राज्य सेवा (एमपीएससी) व्यक्तिमत्त्व चाचणी (मुलाखत) परीक्षेसाठी वित्तीय सहाय्य	महाआयटी
१९८		राज्य सेवा (एमपीएससी) मुख्य परीक्षेसाठी वित्तीय सहाय्य	
१९९		एमपीएससी महाराष्ट्र दुय्यम सेवा मुख्य परीक्षेसाठी वित्तीय सहाय्य	
२००		एमपीएससी महाराष्ट्र दुय्यम सेवा मुलाखतीसाठी वित्तीय सहाय्य	
२०१		एमपीएससी तांत्रिक सेवा - स्थापत्य अभियांत्रिकी (Civil Engineering) मुख्य परीक्षेसाठी वित्तीय सहाय्य	महाआयटी
२०२	इतर मागासवर्ग (ओबीसी) शैक्षणिक व सामाजिकदृष्ट्या विशेष मागास प्रवर्ग (एसईबीसी) भटक्या जाती विमुक्त जमाती (व्हीजेएनटी) आणि विशेष मागास प्रवर्ग (एसबीसी) कल्याण विभाग	एमपीएससी तांत्रिक सेवा - यांत्रिकी अभियांत्रिकी मुख्य परीक्षेसाठी आर्थिक सहाय्य	महाआयटी
२०३		एमपीएससी तांत्रिक सेवा - (कृषी सेवा) मुख्य परीक्षेसाठी वित्तीय सहाय्य	
२०४		एमपीएससी तांत्रिक सेवा - विद्युत अभियांत्रिकी मुख्य परीक्षेसाठी वित्तीय सहाय्य	
२०५		एमपीएससी तांत्रिक सेवा - (वन सेवा) मुख्य परीक्षेसाठी वित्तीय सहाय्य	
२०६		एमपीएससी न्यायिक सेवा मुलाखतीसाठी वित्तीय सहाय्य	
२०७		एमपीएससी न्यायिक सेवा मुख्य परीक्षेसाठी वित्तीय सहाय्य	
२०८		यूपीएससी सीएपीएफ मुलाखत परीक्षेसाठी वित्तीय सहाय्य	

२०९		पीएच.डी. (Ph.D.) वित्तीय सहाय्य योजना	महाआयटी
२१०		नागरी सेवा (यूपीएससी) व्यक्तिमत्त्व चाचणी (मुलाखत) परीक्षेसाठी वित्तीय सहाय्य	
२११	दिव्यांग कल्याण	दिव्यांग व्यक्तींसाठी मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती	महाआयटी
२१२		विवाह योजना	
२१३		प्रशिक्षित दिव्यांग व्यक्तींना स्वयंरोजगारासाठी साधनसामग्री खरेदीकरिता वित्तीय सहाय्य	
२१४		दिव्यांग व्यक्तींना लघुउद्योगासाठी वित्तीय सहाय्य	
२१५		आशा सेविकांना मानधन संवितरण	
२१६	सारथी	महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग (राज्यसेवा) पूर्व- परीक्षा	महाआयटी
२१७		महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग (अभियांत्रिकी सेवा) परीक्षा-पूर्व प्रशिक्षण उपक्रम	
२१८		महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग न्यायिक सेवा (एमपीएससी न्यायिक सेवा) परीक्षा पूर्व-प्रशिक्षण उपक्रम	
२१९		संघ लोकसेवा आयोग नागरी सेवा (यूपीएससी - सीएसीई) परीक्षा पूर्व-प्रशिक्षण उपक्रम	
२२०	सारथी	कर्मचारी निवड आयोग (अराजपत्रित) प्रशिक्षण उपक्रम	महा आयटी
२२१		बँकिंग परीक्षा पूर्व-प्रशिक्षण उपक्रम	
२२२		संघ लोकसेवा आयोग नागरी सेवा मुख्य परीक्षेसाठी एकरकमी वित्तीय सहाय्य	

२२३	सारथी	संघ लोकसेवा आयोग भारतीय अभियांत्रिकी सेवा (यूपीएससी आयईएस) मुख्य परीक्षेसाठी ठोक रकमेचे वित्तीय सहाय्य	महा आयटी
२२४		संघ लोकसेवा आयोग भारतीय वन सेवा (यूपीएससी आयएफओएस) मुख्य परीक्षेसाठी एकरकमी वित्तीय सहाय्य	
२२५		महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग (राज्य सेवा) मुख्य परीक्षेसाठी वित्तीय सहाय्य	
२२६		महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग (न्यायिक सेवा) मुख्य परीक्षेसाठी ठोक रकमेचे वित्तीय सहाय्य	
२२७		महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग (स्थापत्य अभियांत्रिकी सेवा) मुख्य परीक्षेसाठी वित्तीय सहाय्य	
२२८		महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग (विद्युत अभियांत्रिकी सेवा) मुख्य परीक्षेसाठी वित्तीय सहाय्य	
२२९		महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग तांत्रिक सेवा (यंत्र अभियांत्रिकी सेवा) मुख्य परीक्षेसाठी वित्तीय सहाय्य	
२३०		महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग (कृषी सेवा) मुख्य परीक्षेसाठी वित्तीय सहाय्य	
२३१		महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग (वन सेवा) मुख्य परीक्षेसाठी वित्तीय सहाय्य	
२३२		महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग निरीक्षक वैधता मुख्य परीक्षेसाठी वित्तीय सहाय्य	
२३३		महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग अन्न व औषध प्रशासकीय सेवा मुख्य परीक्षेसाठी वित्तीय सहाय्य	

२३४		महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग दुय्यम सेवा अराजपत्रित गट-ब मुख्य परीक्षेसाठी वित्तीय सहाय्य	
२३५		संघ लोकसेवा आयोग (यूपीएससी) नागरी सेवा मुलाखतीसाठी ठोक रकमेचे वित्तीय सहाय्य	
२३६	सारथी	संघ लोकसेवा आयोग भारतीय वन सेवा (यूपीएससी आय एफ ओ एस) मुलाखतीसाठी ठोक रकमेचे वित्तीय सहाय्य	महा आयटी
२३७		संघ लोकसेवा आयोग भारतीय अभियांत्रिकी सेवा (यूपीएससी आयइएस) मुलाखतीसाठी वित्तीय सहाय्य	
२३८	सारथी	संघ लोकसेवा आयोग केंद्रीय सशस्त्र पोलीस बल (यूपीएससी सीएपीएफ (सहाय्यक कमांडंट) मुलाखत परीक्षेसाठी वित्तीय सहाय्य	
२३९		महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग (राज्यसेवा) मुलाखतीसाठी वित्तीय सहाय्य	
२४०		महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग (न्यायिक सेवा) मुलाखतीसाठी वित्तीय सहाय्य	
२४१		महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग तांत्रिक सेवा (कृषी सेवा) मुलाखत परीक्षेसाठी वित्तीय सहाय्य	
२४२		महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग तांत्रिक सेवा (वन सेवा) मुलाखत परीक्षेसाठी वित्तीय सहाय्य	
२४३		महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग तांत्रिक सेवा (स्थापत्य अभियांत्रिकी सेवा) मुलाखत परीक्षेसाठी वित्तीय सहाय्य	
२४४		महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग तांत्रिक सेवा (विद्युत	

		अभियांत्रिकी सेवा) मुलाखत परीक्षेसाठी वित्तीय सहाय्य	
२४५	सारथी	महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग तांत्रिक सेवा (यंत्र अभियांत्रिकी सेवा) मुलाखत परीक्षेसाठी वित्तीय सहाय्य	महा आयटी
२४६		महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग (निरीक्षक वैधता) मुलाखतीसाठी वित्तीय सहाय्य	
२४७	सारथी	महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग अन्न व औषधिद्रव्य प्रशासकीय सेवा मुलाखत परीक्षा वित्तीय सहाय्य.	महा आयटी
२४८		महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग दुय्यम सेवा अराजपत्रित गट ब मुलाखतीसाठी वित्तीय सहाय्य.	
२४९		विद्यापीठ अनुदान आयोग स्पर्धा राष्ट्रीय पात्रता परीक्षा पूर्व-परीक्षा प्रशिक्षण उपक्रम.	
२५०		महाराष्ट्र राज्य पात्रता परीक्षा पूर्व-परीक्षा प्रशिक्षण उपक्रम.	
२५१		सारथी पुरस्कृत पोलीस भरती-पूर्व मोफत ऑनलाईन भरती प्रशिक्षण.	
२५२	सारथी	सारथी पुरस्कृत महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग दुय्यम सेवा परीक्षा मोफत ऑनलाईन प्रशिक्षण.	महाआयटी
२५३		सारथी पुरस्कृत निवड आयोग अराजपत्रित पदे परीक्षा मोफत ऑनलाईन प्रशिक्षण कार्यक्रम.	
२५४		गुणवंत विद्यार्थ्यांना परदेशात उच्च शिक्षणासाठी महाराजा सयाजीराव गायकवाड व सारथी शिष्यवृत्ती योजना.	
२५५		डॉ.पंजाबराव देशमुख सारथी देशांतर्गत उच्च शिक्षण शिष्यवृत्ती योजना.	
२५६		सारथी वसतिगृह योजना व “मातोश्री मुलींचे शासकीय वसतिगृह, नाशिक”.	
२५७		छत्रपती संभाजी महाराज सारथी युवा व्यक्तिमत्त्व विकास व संगणक कौशल्य विकास प्रशिक्षण कार्यक्रम.	

२५८		श्रीमंत मालोजीराजे भोसले सारथी कौशल्य विकास प्रशिक्षण कार्यक्रम व इंडो -जर्मन टुलरुम छत्रपती संभाजीनगर.	
२५९		महाराणी सईबाई सारथी रोजगार व स्वयंरोजगार कौशल्य .	
२६०		महाराणी सईबाई सारथी रोजगार व स्वयंरोजगार तांत्रिक कार्यक्रम व सीओइपी तंत्रज्ञान विद्यापीठ.	
२६१	सारथी	सरदार सूर्याजी काकडे सारथी वाहनचालन कौशल्य विकास प्रशिक्षण कार्यक्रम.	महाआयटी
२६२		संशोधन अधिछात्रवृत्ती (रिर्सच फेलोशी) योजना.	
२६३		छत्रपती राजाराम महाराज सारथी शिष्यवृत्ती योजना.	
२६४		व्यवसाय मार्गदर्शन व समुपदेशन उपक्रम.	
२६५		छत्रपती शाहू महाराज तालुका स्तरीय निबंध स्पर्धा.	
२६६		राज्यातील शेतकरी उत्पादक कंपन्यांचे शेतकरी सभासद व मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांच्यासाठी क्षमता बांधणी प्रशिक्षण.	
२६७		उद्योन्मुख कृषी- औद्योगिक क्षेत्रातील शैक्षणिक-संधी - शैक्षणिक शुल्क प्रतिपूर्ती योजना.	
२६८		सेनापती धनाजी जाधव सारथी- शेतकरी ड्रोन पायलट प्रशिक्षण कार्यक्रम.	
२६९		कृत्रिम रेतन व मुरघास (सायलेज) निर्मिती योजना.	
२७०	सारथी	सारथी शेतकरी मावळा कृषी कौशल्य विकास कार्यक्रम : मधमाशी पालन प्रशिक्षण कार्यक्रम.	महाआयटी
२७१		कृषी विज्ञान केंद्रांमार्फत सारथीकडून आयोजित अल्प मुदतीचे कृषी व संलग्न प्रशिक्षण कार्यक्रम.	
२७२		सरसेनापती संताजी घोरपडे उद्योजकता विकास (इन्क्युबेशन) उपक्रम.	
२७३		आर्थिकदृष्ट्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांसाठी गुणवत्ता शिष्यवृत्ती.	महाआयटी

२७४	शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग	कनिष्ठ महाविद्यालयातील खुला गुणवत्ता शिष्यवृत्ती योजना.	
२७५	कौशल्य विकास,	सामाजिक व शैक्षणिकदृष्ट्या मागासवर्ग आणि खुला प्रवर्ग (आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटक) यांतील शालेय विद्यार्थ्यांसाठी व्यवसाय प्रशिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजना.	महाआयटी
२७६	रोजगार आणि उद्योजकता विभाग	कारागिर प्रशिक्षण योजनेतील प्रशिक्षणार्थींसाठी शैक्षणिक वर्ष २०२३-२४ पासून रुपये ५००/-प्रति महिना सुधारित विद्यावेतन मंजुरी योजना.	
२७७		महाराष्ट्र शिकाऊ उमेदवारी प्रोत्साहन योजना. (महाराष्ट्र अप्रेंटिसशिप प्रमोशन स्कीम)	
२७८	सामाजिक	कन्यादान योजना.	महाआयटी
२७९	न्याय व विशेष	भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती-केंद्र पुरस्कृत योजना.	
२८०	सहाय्य विभाग	व्यवसायिक अभ्यासक्रमांत अध्ययनरत विद्यार्थ्यांसाठी निर्वाह भत्ता योजना.	
२८१		अनुसूचित जाती प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांसाठी व्यवसाय प्रशिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजना.	
२८२		संजय गांधी निराधार अनुदान योजना.	
२८३		श्रावण बाळ सेवा राज्य निवृत्तीवेतन योजना.	
२८४	सामाजिक	मुख्यमंत्री वयोश्री योजना	महाआयटी
२८५	न्याय व विशेष	मॅट्रिकोत्तर शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क (शुल्कमाफी)	
२८६	सहाय्य विभाग	राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज गुणवत्ता शिष्यवृत्ती	
२८७		आंतरराष्ट्रीय स्पर्धामध्ये सहभागी होणाऱ्या खेळाडूंना आर्थिक सहाय्य	महाआयटी
२८८		राष्ट्रीय/आंतरराष्ट्रीय स्पर्धामध्ये उत्कृष्ट कामगिरी करणाऱ्या नामांकित ज्येष्ठ खेळाडूंना मानधन	
२८९	क्रीडा विभाग	ऑलिम्पिक, राष्ट्रकुल व आशियाई क्रीडा स्पर्धांतील पदकविजेत्यांना रोख पारितोषिके	
२९०		क्रीडा शिष्यवृत्ती	

२९१	वस्त्रोद्योग विभाग	रेशीम समग्र २ (कोषपूर्व)	महाआयटी
२९२		रेशीम समग्र २ (कोषोत्तर)	
२९३		पारंपरिक विणकरांना गणेशोत्सव भत्ता	महाआयटी
२९४		कच्चा माल पुरवठा योजना (आरएमएसएस)	
२९५	पर्यटन विभाग	एएआय-महिला केंद्रित पर्यटन धोरण योजना	महाआयटी
२९६	आदिवासी विकास विभाग	मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती योजना (भारत सरकार) केंद्र पुरस्कृत योजना	महाआयटी
२९७		अनुसूचित जनजातीच्या विद्यार्थ्यांसाठी शिक्षणशुल्क व परीक्षा शुल्क (शुल्कमाफी)	
२९८		व्यावसायिक शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती	
२९९		व्यावसायिक शिक्षण निर्वाह भत्ता	
३००		अनुसूचित जनजाती प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांसाठी व्यावसायिक प्रशिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती	
३०१		नामांकित योजना	
३०२	महिला व	क्रांतीज्योती बालसंगोपन योजना	महाआयटी
३०३	बालविकास विभाग	लेक लाडकी योजना	

अनुसूची क-वैयक्तिक लाभार्थ्यांसाठी योजना (ज्यांच्यासाठी वयाची अट लागू नाही)

अ.क्र.	विभाग	योजनेचे नाव	अंमलबजावणी अभिकरण
१	सैनिक कल्याण विभाग, पुणे	माजी सैनिक / विधवा यांच्या पाल्यांसाठी शिष्यवृत्ती	महाआयटी
२		माजी सैनिक / माजी सैनिकांच्या पत्नी / विधवा / त्यांच्या पाल्यांना शासकीय मान्यताप्राप्त खाजगी संस्थांमध्ये संगणक शिक्षण घेण्यासाठी आर्थिक सहाय्य	
३		माजी सैनिक / माजी सैनीकांच्या पत्नी / वीरपत्नी / त्यांच्या पाल्यांना शासकीय मान्यताप्राप्त खाजगी अभ्यासक्रमांसाठी आर्थिक साहाय्य	
४		प्राथमिक/माध्यमिक/उच्च माध्यमिक इयत्ता १ ली ते १२ वी साठी माजी सैनिक व त्यांच्या पाल्यांच्या शिक्षणासाठी शैक्षणिक अनुदानातर्गत आर्थिक सहाय्य (केवळ कनिष्ठ राजदिष्ट अधिकारी व मेजर व समकक्ष दर्जापर्यंतच्या अधिकाऱ्यांसाठी)	
५		५० टक्के किंवा त्याहून अधिक मतिमंद / दिव्यांग असलेल्या माजी सैनिकांच्या पाल्यांच्या संगोपनासाठी आर्थिक सहाय्य	
६		माजी सैनिकांच्या पाल्यांना वाहन चालक परवाना मिळवण्यासाठी आर्थिक सहाय्य	
७		राष्ट्रीय संरक्षण प्रबोधिनी/भारतीय लष्करी अकादमी/अधिकारी प्रशिक्षण अकादमी किंवा समकक्ष संस्थांमध्ये प्रवेश मिळवणाऱ्या पाल्यांना प्रोत्साहनपर आर्थिक सहाय्य	
८		१० वीच्या परीक्षेत ९० टक्के किंवा त्याहून अधिक आणि १२ वी बोर्ड परीक्षेत ८५ टक्के किंवा त्याहून अधिक गुण मिळवणाऱ्या माजी सैनिकांच्या पाल्यांसाठी विशेष गौरव पुरस्कार	

९	आयआयटी, आयआयएम, एम्स व समकक्ष संस्थांमध्ये प्रवेश मिळवणाऱ्या माजी सैनिकांच्या आणि विधवांच्या पाल्यांसाठी विशेष गौरव पुरस्कार	
१०	छत्रपती संभाजीनगर येथील सेवा-पूर्व प्रशिक्षण शाळा आणि नाशिक येथील मुलींच्या सेवा-पूर्व संस्थेसाठी आर्थिक साहाय्य	
११	ज्यांची मुले, सैनिकी शाळा सातारा, चंद्रपूर, राष्ट्रीय भारतीय लष्करी महाविद्यालय, डेहराडून आणि इतर केंद्र शासनाच्या सैनिकी शाळांमध्ये शिकतात अशा माजी सैनिकांना / विधवांना आर्थिक सहाय्य	
१२	विदेशी विद्यापीठात (परदेशात) शिकणाऱ्या माजी सैनिकांच्या / विधवांच्या पाल्यांसाठी आर्थिक सहाय्य	
१३	शारीरिक/जीवित हानीसाठी (सेवेत असताना मृत्यू किंवा सेवेदरम्यान अपंगत्व आले असल्यास) आर्थिक सहाय्य	

अनुसूची-घ : वैयक्तिक लाभार्थ्याची व्याख्या

या अधिसूचनेच्या प्रयोजनार्थ, “वैयक्तिक लाभार्थी” याचा अर्थ, अशी हयात व्यक्ती जी पुढील अटींची पूर्तता करते:

१. ती हयात व्यक्ती, योजना राबवणाऱ्या संबंधित प्रशासकीय विभागाने जारी केलेल्या तरतुदी, मार्गदर्शक तत्त्वे, पात्रता निकष, आदेश, शासन निर्णय, सूचना किंवा निर्देशानुसार महाराष्ट्र शासनाच्या संबंधित योजनेअंतर्गत लाभ मिळवण्यास पात्र असली पाहिजे.
२. जिथे हा लाभ अशा व्यक्तीच्या नावावर थेट किंवा प्रत्यक्ष लाभ हस्तांतरण (डिबीटी) यंत्रणेद्वारे मंजूर आणि वितरीत केला जातो.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

विरेंद्र सिंह,
शासनाचे सचिव.

**ELECTRONICS, INFORMATION TECHNOLOGY AND
ARTIFICIAL INTELLIGENCE DEPARTMENT,**

Madam Cama Marg, Hutatma Rajguru Chowk, Mantralaya, Mumbai 400 032,
dated the 24th July 2026.

NOTIFICATION

AADHAAR (TARGETED DELIVERY OF FINANCIAL AND OTHER SUBSIDIES BENEFITS AND SERVICES) ACT, 2016.

CEITAI/46/2026/-TECH1 (E1725487):- Whereas the use of Aadhaar number to establish identity enables individuals to receive subsidies, benefits and services in a convenient and seamless manner, obviates the need for multiplicity of documents to establish identity, simplifies processes and promotes transparency and efficiency:

And whereas M/s MahaIT Corporation Limited (hereinafter referred to as the said Implementing agency) under the administrative purview of the Electronics, Information Technology & Artificial Intelligence Department (hereinafter referred to as the said Ministry or the said Department, as the case may be) in the Government of Maharashtra (hereinafter referred to as the said Government) is administering the Schemes mentioned in **Schedule** appended hereto (hereinafter referred to as the said scheme):

And whereas benefits in the form of cash (hereinafter referred to as the said benefit) is given to the Individual beneficiaries (mentioned in Schedule) (hereinafter referred to as the beneficiaries) under the said scheme and the instructions and guidelines issued in respect thereof:

And whereas expenditure for the said scheme is incurred from the Consolidated Fund of State of Maharashtra.

And whereas the said Electronics, Information Technology & Artificial Intelligence Department is desirous that the said Government, for the purpose of establishing identity of a beneficiary as a condition for the receipt of the said benefit, require that such beneficiary undergo authentication, or furnish proof of possession of Aadhaar number or in the case of an individual to whom no Aadhaar number has been assigned, make an application for enrolment:

Now, therefore, in pursuance of the provisions of section 7 of the Aadhaar (Targeted Delivery of Financial and Other Subsidies, Benefits and Services) Act, 2016

(hereinafter referred to as the said Act), the Government of Maharashtra hereby notifies the following, namely:—

1. (1) An individual desirous of availing of the said benefit under the said scheme shall be required to undergo authentication or furnish proof of possession of Aadhaar number.
- (2) In case such an individual has not been assigned an Aadhaar number, he shall be required to make an application for enrolment:

Provided that if that individual is a child, such application shall be made only with the consent of his parent or legal guardian.

- (3) In accordance with the provisions of regulation 12 of the Aadhaar (Enrolment and Update) Regulations, 2016, the said Electronics, Information Technology & Artificial Intelligence Department shall ensure enrolment of such beneficiaries who are yet to be enrolled, or update their Aadhaar details through appropriate measures, including coordination with Registrars and setting up enrolment centres at convenient locations or providing enrolment facilities by becoming a Registrar itself:

Provided that till such time an Aadhaar number is assigned to such beneficiary, he may establish his identity to avail of the said benefit, by presenting the following documents to which he is entitled and which are valid at the time of presentation, or, in case the software provided or authorised by the said Electronics, Information Technology & Artificial Intelligence Department for such identification supports electronic obtaining of information evidencing the contents of such documents from the database of the authorities dealing with the preparation or maintenance thereof, by giving his consent for so obtaining, namely:—

For a child below 18 years of age to whom an Aadhaar number has not been assigned:

- (a) The acknowledgement of the beneficiary having undergone the process of enrolment, provided by the operator at the enrolment centre, containing the Enrolment ID (EID); and
- (b) Any one of the following documents to evidence that the beneficiary is a child below 18 years of age, namely:-
 - (i) Certificate of birth given under the Registration of Births and Deaths Act, 1969, as extracted from the entry made in the register of births regarding the birth of the beneficiary;
 - (ii) Indian passport;

- (iii) Certificate or statement of marks of matriculation or 10th class or higher secondary or 12th class, issued by a recognised board of school education;
- (iv) In respect of a child in need of care and protection or a child in conflict with law, who is housed by Child Care Institution registered as such with the State Government concerned under the rules made by it under the Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Act, 2015, certificate specifying his date of birth issued by the person-in-charge, superintendent, child welfare officer or probation officer of such institution; or
- (v) In respect of a foreign national,-
 - (I) if he is an Overseas Citizen of India Cardholder, Overseas Citizen of India Card;
 - (II) if he is a Tibetan refugee, registration certificate issued by a Foreigners Regional Registration Office;
 - (III) if he is a national of Nepal or Bhutan, passport of Nepal or Bhutan;
 - (IV) if he is other than a Overseas Citizen of India Cardholder, Tibetan refugee or a national of Nepal or Bhutan, either an Indian visa along with foreign passport or a Long Term Visa to India along with currently valid or expired foreign passport; or
- (c) Any one of the following documents, having the photograph of the beneficiary, to evidence his relationship with the parent or legal guardian, namely:
 - (i) Ration card;
 - (ii) Caste certificate or domicile certificate, issued by a Gazetted officer who is an Executive Magistrate or a revenue officer of the State Government, not below the rank of Tahsildar;
 - (iii) Medical or insurance identity card issued by a government entity or public sector enterprise to a retired or serving public servant or his family member;
 - (iv) Indian passport;

- (v) Certificate or statement of marks of matriculation or 10th class or higher secondary or 12th class, issued by a recognised board of school education;
- (vi) In respect of a child in need of care and protection or a child in conflict with law, who is housed by Child Care Institution registered as such with the State Government concerned under the rules made by it under the Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Act, 2015, certificate specifying his date of birth issued by the person-in-charge, superintendent, child welfare officer or probation officer of such institution; or
- (vii) In respect of a foreign national,
 - (I) if he is an Overseas Citizen of India Cardholder, Overseas Citizen of India Card;
 - (II) if he is a Tibetan refugee, registration certificate issued by a Foreigners Regional Registration Office;
 - (III) if he is a national of Nepal or Bhutan, passport of Nepal or Bhutan;
 - (IV) if he is other than an Overseas Citizen of India Cardholder, Tibetan refugee or a national of Nepal or Bhutan, either an Indian visa along with foreign passport or a Long Term Visa to India along with currently valid or expired foreign passport; or
- (viii) In respect of a beneficiary who has a legal guardian, adoption order or other document to evidence legal guardianship, which is issued by a court of law or competent authority under the Guardians and Wards Act, 1890, the Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Act, 2015, the National Trust for Welfare of Persons with Autism, Cerebral Palsy, Mental Retardation and Multiple Disabilities Act, 1999 or the Rights of Persons with Disabilities Act, 2016 and the applicable rules and regulations made under the said Acts; or
- (ix) Any other document as the said Electronics, Information Technology & Artificial Intelligence Department may specify.

For beneficiaries aged 18 years or more to whom an Aadhaar number has not been assigned:

- (a) The acknowledgement of the beneficiary having undergone the process of enrolment, provided by the operator at the enrolment centre, containing the EID; and
- (b) Any one of the following documents, having the beneficiary's photograph, namely:-
 - (i) Elector's Photo Identity Card issued by the Election Commission of India;
 - (ii) Ration card;
 - (iii) Caste certificate or domicile certificate, issued by a Gazetted officer who is an Executive Magistrate or a revenue officer of the State Government, not below the rank of Tahsildar;
 - (iv) Medical or insurance identity card issued by a government entity or public sector enterprise to a retired or serving public servant or his family member;
 - (v) Indian passport;
 - (vi) Certificate or statement of marks of matriculation or 10th class or higher secondary or 12th class, issued by a recognised board of school education;
 - (vii) Identity card or other identity document issued to serving or retired public servant by a government entity or a public sector enterprise;
 - (viii) Disability certificate issued by notified medical authority under Rights of Persons with Disabilities Rules, 2017, or Unique Disability Identification (UDID) card issued by the Department of Empowerment of Persons with Disabilities (*Divyangjan*), Government of India;
 - (ix) Driving licence issued in India;
 - (x) In respect of a child in need of care and protection or a child in conflict with law, who is housed by Child Care Institution registered as such with the State Government concerned under the rules made by it under the Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Act, 2015, certificate specifying his date of birth issued by the person-incharge, superintendent, child welfare officer or probation officer of such institution; or
 - (xi) In respect of a foreign national,

- (I) if he is an Overseas Citizen of India Cardholder, Overseas Citizen of India Card;
 - (II) if he is a Tibetan refugee, registration certificate issued by a Foreigners Regional Registration Office;
 - (III) if he is a national of Nepal or Bhutan, passport of Nepal or Bhutan;
 - (IV) if he is other than an Overseas Citizen of India Cardholder, Tibetan refugee or a national of Nepal or Bhutan, either an Indian visa along with foreign passport or a Long Term Visa to India along with currently valid or expired foreign passport; or
 - (xii) In respect of a beneficiary who has a legal guardian, adoption order or other document to evidence legal guardianship, which is issued by a court of law or competent authority under the Guardians and Wards Act, 1890, the Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Act, 2015, the National Trust for Welfare of Persons with Autism, Cerebral Palsy, Mental Retardation and Multiple Disabilities Act, 1999 or the Rights of Persons with Disabilities Act, 2016 and the applicable rules and regulations made under the said Acts; or
 - (xiii) Any other document as the said Department of Electronics, Information Technology & Artificial Intelligence may specify:
- (4) An officer designated by the said Electronics, Information Technology & Artificial Intelligence Department in this behalf shall check in respect of the documents presented or the information evidencing the contents thereof under clause (3),—
- (a) the status of the enrolment request by submitting the EID on myAadhaar portal (<https://myaadhaar.uidai.gov.in/portal>) to confirm that the EID is valid and that the enrolment request does not stand rejected; and
 - (b) the other documents, and for this purpose, may take the assistance of and share the information presented with any government entity or an authority that deals with the preparation or maintenance of the information contained in such documents.

2. In order to enable beneficiaries to avail of the said benefits conveniently, the Ministry shall make all necessary steps to ensure wide publicity through media to make the beneficiaries aware of the requirement of Aadhaar number under the said scheme.

3. Where the authentication of the Aadhaar number of a beneficiary done through any of the biometric-based modes of authentication (namely, facial image, fingerprints or iris scan based authentication) fails due to any reason, such as poor quality of biometric information, the following remedial mechanisms shall be adopted, namely:-

- (a) In case any particular biometric-based mode of authentication is not successful, any other mode of biometric-based authentication or one-time pin (OTP) based authentication shall, wherever feasible and admissible, be offered;
- (b) In cases where biometric-based or OTP-based modes of authentication are not possible, benefits under the said scheme may, after establishing the genuineness of the Aadhaar number by doing offline verification of the digital signature certificate of UIDAI on the Aadhaar Secure Quick Response (QR) Code or the Aadhaar Paperless Offline e-KYC document, as the case may be, be given on the basis of any of the following:
 - (i) An Aadhaar Secure Quick Response (QR) Code containing Aadhaar card, Aadhaar letter (i.e., the letter issued to an Aadhaar number holder on generation of his Aadhaar number) or e-Aadhaar (i.e., the password protected electronic copy of Aadhaar letter downloadable from the website of UIDAI or accessible using its mAadhaar app), after its genuineness is established through offline verification by scanning the QR code using the Aadhaar QR Scanner or mAadhaar apps.
 - (ii) Aadhaar Paperless Offline e-KYC document (downloadable from the website of UIDAI or accessible using its mAadhaar app), after its genuineness is established through offline verification of the digital signature certificate of UIDAI on the document through the application developed by the Ministry or Department or scheme implementing agency concerned for this purpose, in accordance with the details given in this regard on the website of UIDAI.

4. Notwithstanding anything contained hereinabove,-

- (a) benefit under the said scheme shall not be denied to a child-
 - (i) in case of failure to establish his identity by undergoing authentication or to furnish proof of possession of Aadhaar number; or
 - (ii) in case of production of an application for enrolment where he has not been assigned an Aadhaar number; and

- (b) benefit under the said scheme shall be given to such a child by verifying his identity and establishing his relationship with his parent or legal guardian in the manner specified in the proviso to clause (3) of paragraph 1; and
- (c) where benefit is given under clause (b), a record shall be maintained in respect of the same, which shall be reviewed and audited periodically by the Electronics, Information Technology & Artificial Intelligence Department.

5. In order to ensure that bona fide beneficiaries who are aged 18 years or more are not deprived of the benefit due to them under the said scheme, the Electronics, Information Technology & Artificial Intelligence Department shall follow the exception handling mechanism specified in the Office Memorandum no. D-26011/04/2017-DBT, dated the 19th December, 2017 of the Direct Benefit Transfer Mission, Cabinet Secretariat, Government of India (available on <https://dbtbharat.gov.in>).

6. This notification shall be effective from the date of its publication in the official Gazette.

Schedule A- Schemes for a Students below 18 years of age:

Sr. No	Department	Scheme Name	Implementing Agency
1	OBC, SEBC, VJNT & SBC Welfare Department	Savitribai Phule Scholarship for 5th to 7th standard Girls of Other Backward Class Category	MahaIT
2		Savitribai Phule Scholarship for 8th to 10th standard Girls of Other Backward Class Category	
3		Savitribai Phule Scholarship for VJNT and SBC Girl Students Studying in 5th to 7th Standard	
4		Savitribai Phule Scholarship for VJNT and SBC Girl Students Studying in 8th to 10th Standard	
5		Meritorious Scholarships to VJNT SBC students Studying in Secondary Schools(Only Mumbai)	
6		Payment of Tuition Fees & Exam Fees of Students belonging to VJNT & SBC categories studying in Secondary school	
7		Maintenance Allowance to Students studying in Sainik Schools	
8		Meritorious Scholarships to VJNT SBC students Studying in Secondary Schools(ZP)	
9	Person with Disabilities Welfare	Pre-matric Scholarship for Persons with Disabilities (PwDs)	MahaIT
10	Social Justice and Special Assistance Department	Savitribai Phule Scholarship for girl's students studying in 5th to 10th std.	MahaIT
11		Government of India Scholarship for 9th and 10th std. - CSS	

Sr. No	Department	Scheme Name	Implementing Agency
12		Pre-matric Scholarships to Children of those who are engaged in unclean occupation. - CSS	
13		Maintenance Allowance to SC Students studying in Sainik Schools	
14		Maharshi Vitthal Ramji Shinde Pre-Matric tuition fee and exam fee (Freeship) Scheme.	
15		Pre-matric Merit Scholarship for SC students studying in 5th to 10th std	

Schedule B- Schemes for a Individual Beneficiaries above 18 years of age:

Sr. No.	Department	Scheme Name	Implementing Agency
1	Animal Husbandry	Subsidy of 50/- per animal per day through MahaDBT for maintenance and feeding of Non-productive Deshi Cows kept in Gaushala	MahaIT
2		Distribution scheme for dairy animals	
3		Distribution scheme for goats and sheep	
4		Distribution of improved/native poultry birds for egg production	
5		Fodder production through hydroponic technology	
6		Subsidy for purchase of Mini TMR (Total Mixed Ration) equipment	
7		Subsidy for purchase of chaff cutter machines for livestock farmers	
8		Supply of animal feed (50% subsidy) for rearing improved/native calves under calf rearing scheme	
9		Incentive scheme for rearing and conservation of male calves (bullocks)	
10		Subsidy for farmers/livestock owners to purchase native bullock pairs	
11		Entrepreneurship development through 5 dairy cow/buffalo rearing projects	
12		Entrepreneurship development through goat and sheep rearing projects	
13		Entrepreneurship development through 5000 poultry bird projects for egg production	
14		Entrepreneurship development through rearing of broiler poultry (3000/5000 birds)	

Sr. No.	Department	Scheme Name	Implementing Agency
15		Supply of incubator/hatcher with capacity of 1000 eggs per week	
16		Entrepreneurship development through silage plant distribution scheme	
17		Interest subsidy on loans taken for goat/sheep/cow/buffalo rearing entrepreneurship	
18		Use of Artificial Intelligence and Machine Learning Technology in Animal Husbandry	
19		Supply of 5+1 Pig Unit	
20		To promote sheep farming in the state, allocating sheep groups at 75 percent subsidy.	
21		Providing grazing subsidy for four months from June to September under the state level scheme to the shepherd families of Dhangar and similar tribes belonging to the backward category of nomadic tribes-C in the state.	MahaIT
22		Providing one-time financial assistance in the form of grant for the purchase of land for semi-enclosed and enclosed sheep farming for landless shepherd families belonging to backward category of nomadic tribes-C in the state.	MahaIT
23	Co-operation Department	Dr. Panjabrao Deshmukh Interest Rebate Scheme	MahaIT
24	Culture Department	Rajarshi Shahu Maharaj Old Writer and Artist Honorarium Scheme	MahaIT

Sr. No.	Department	Scheme Name	Implementing Agency
25	Department of Agriculture	Rashtriya Krushi Vikas Yojana (RKVY) - RAFTAAR -CSS	MahaIT
26		Pradhan Mantri Krishi Sinchayee Yojana - Per Drop More Crop (Micro-irrigation Component) -CSS	
27		Submission on Agriculture Mechanization- CSS	
28		State Sponsored Agriculture Mechanization	
29		Chief Minister Sustainable Agriculture Irrigation Scheme	
30		Birsa Munda Krishi Kranti Yojana (Outside Tribal Sub Plan)	
31		Birsa Munda Krishi Kranti Yojana (Tribal Sub Plan)	
32		Dr. Babasaheb Ambedkar Krushi Swavalamban Yojana	
33		National Food Security Mission (NFSM)- Sugarcane - CSS	
34		National Food Security Mission (NFSM) - Cotton - CSS	
35		National Food Security Mission (NFSM) - Food grains (Pulses, Coarse Cereals, Nutri Cereals, Rice, Wheat) - CSS	
36		National Food Security Mission (NFSM) - Oilseed and Oilpalm - CSS	
37		Bhausahab Fundkar Phalbaag Lagvad Yojana	
38		Mission for Integrated Development of Horticulture (MIDH) - CSS	

Sr. No.	Department	Scheme Name	Implementing Agency
39		Rashtriya Krushi Vikas Yojana (RKVY - Sugarcane Harvester Subsidy)	
40	Department of Agriculture	Kaju Kalma Vatap Scheme	MahaIT
41		Namo Shetkari Mahasanman Nidhi Yojna - NSMNY (3 Installments - FY 23-24)	
42		Pradhan Mantri Krishi Sinchayee Yojana (PMRKVY)-Rainfed Area Development	
43		Chief Minister Agro and Food Processing Scheme	
44		Gopinath Munde Shetkari Apghat Suraksha Sanugrah Anudan Yojana	
45		Prime Minister's Formalization of Micro Food Processing Industry Scheme	
46		Coconut Insurance under Pradhan Mantri Crop Insurance Scheme (State Share 25%)	
47		National Mission on Natural Farming	
48		Paramparagat Krushi Vikas Yojana	
49	Department of Sainik Welfare, Pune	Financial Assistance is Provided to ESM/Widows undertaking MSCIT course (Ex servicemen (ESM))	MahaIT
50		Financial Assistance to ESM/Widows whose children are studying in Other Sainik Schools recognized by Govt of Maharashtra (Ex servicemen (ESM))	
51		reimbursement of training expenses to the wards of ESM and Widows under going training at PRTC Satara and Buldhana and MSTC Kolhapur. (Ex servicemen (ESM))	

Sr. No.	Department	Scheme Name	Implementing Agency
52		Reimbursement of educational expenses for ESM/Widows undergoing training for Gramsevak/Shikshan Sevak/Krush Sevak/Arogya Sevak/Sevika & equivalent examinations (Ex servicemen (ESM))	
53		Financial Assistance for children of ESM/Widows pursuing professional courses in Govt. aided, unaided colleges in the State & other states (D.Ed, D.T.Ed) (Ex servicemen (ESM))	
54		Financial Assistance for children of ESM/Widows pursuing professional courses in Govt. aided, unaided colleges in the State & other states BCA BBA BEd Bsc Agri BSC computer science etc (Ex servicemen (ESM))	
55	Department of Sainik Welfare, Pune	Financial Assistance for children of ESM/Widows pursuing professional Graduate or Post Graduate Courses in Govt, Govt. aided and recognized unaided institutions BE BTech M Tech MBA Msc MCA etc (Ex servicemen (ESM))	MahaIT
56		Financial Assistance for children of ESM/Widows pursuing medical education in State/ out side state MBBS,BDS,MD,BAMS,BHMS etc (Ex servicemen (ESM))	
57		Financial Assistance to children of ESM Widows for College Education in State BA BCom BSc MA MCom MSc etc (Ex servicemen (ESM))	

Sr. No.	Department	Scheme Name	Implementing Agency
58		Demise Assistance to Dependents of ESM after death of ESM and Wife (Ex servicemen (ESM))	
59		Financial Assistance for Demise Grant(ADLR) on death of ESM or his wife	
60		Financial Assistance to ESM availing treatment in Paraplegic Rehabilitation Centre (PRC) in Khadaki Pune (Ex servicemen (ESM))	
61		Financial Assistance to ESM/Widows for blindness of 65 percentage or more (Ex servicemen (ESM))	
62		Financial assistance for Daughters marriage (Ex servicemen (ESM))	
63		Financial assistance to the children of Ex servicemen studying professional diploma courses in engineering, medical and business management, etc.in unaided, aided, government approved, professional colleges in state, and other states Diploma PGDM PGDBA (Ex servicemen (ESM))	
64		Financial Assistance provided to ESM & their dependents for preparation of competitive Examinations as MPSC UPSC Banking SSB Equivalent (Ex servicemen (ESM))	
65		Financial assistance to ex servicemen's wives, widows, for purchase of vehicles under self employment of women's self help groups (Ex servicemen (ESM))	

Sr. No.	Department	Scheme Name	Implementing Agency
66	Department of Sainik Welfare, Pune	Financial Assistance for self employment to self help groups formed by ESM wives & Widows. (Ex servicemen (ESM))	MahaIT
67		Financial Assistance for self employment & on the loan taken for self employment to ESM/Widows up to 58 years of age (Ex servicemen (ESM))	
68		Financial Assistance on the loan availed for purchase of vehicle to ESM and Widows up to the age of 58 years (Ex servicemen (ESM))	
69		Financial Assistance to ESM & Widow for construction of House/Purchase of flat(Ex servicemen (ESM))	
70		Financial Assistance for construction of House or purchase of flat provided to war widow and to the family of serving soldiers who died in service due to physical casualty (Ex servicemen (ESM))	
71		Financial assistance for livelihood to widows till commencement of family pension for wives of ex servicemen after death of ESM. This assistance is not applicable for disputed cases (Ex servicemen (ESM))	
72		Penury Grant to NON-PENSIONER ESM or Widows (Ex servicemen (ESM))	
73		Financial assistance for home repairs or modifications to existing homes for ex-servicemen with 65 percent disabilities (Ex servicemen (ESM))	

Sr. No.	Department	Scheme Name	Implementing Agency
74		Vishesh Gaurav Puraskar to Ex servicemen, wives of Ex servicemen, widows of ex servicemen and there dependent children if they secure first rank in the university where they are pursuing graduation or postgraduate education (Ex servicemen (ESM))	
75	Directorate of Art	Dr. Panjabrao Deshmukh Vasatigruh Nirvah Bhatta Yojna (DOA)	MahaIT
76		Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulkh Shishyavrutti Yojna(EBC)	
77	Directorate of Higher Education	Assistance to Meritorious Students scholarship - Junior Level	MahaIT
78		Assistance to Meritorious Students scholarship - Senior Level	
79		Dr. Punjabrao Deshmukh Vasatigruh Nirvah Bhatta Yojna (DHE)	
80		Education Concession to the Children Freedom Fighter	
81	Directorate of Higher Education	Education Concession to the Children of Ex-Servicemen	MahaIT
82		Eklavya Scholarship	
83		Government Research Adhichatra	
84		Government Vidyaniketan Scholarship	
85		Jawaharlal Nehru University Scholarship	
86		Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulkh Shishyavrutti Scheme	
87		Scholarship to Meritorious students possessing Mathematics /Physics	

Sr. No.	Department	Scheme Name	Implementing Agency
88		State Government Daxshina Adhichatra Scholarship	
89		State Government Open Merit Scholarship	
90		State Minority Scholarship Part II (DHE)	
91	Directorate of Medical Education and Research	Dr. Panjabrao Deshmukh Hostel Maintenance Allowance	MahaIT
92		Rajarshri Chhatrapati Shahu Maharaj Fee Reimbursement Scheme	
93		Scholarship for students of minority communities pursuing Higher and Professional courses(DMER)	
94		Reimbursement of Tuition Fee and Examination Fee for Girls Under Rajarshri Chhatrapati Shahu Maharaj Tuition Fee Scholarship Scheme (100% Tuition Fee + Exam Fee)	
95	Directorate of Technical Education	Dr. Punjabrao Deshmukh Vastigruh Nirvah Bhatta Yojna(DTE)	MahaIT
96		Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulkh Shishyavrutti Yojna(EBC)	
97		Scholarship for students of minority communities pursuing Higher and Professional courses(DTE)	
98		Foreign Scholarship	
99		Free Professional Education Scheme for Girls - Technical Education	
100		Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Tuition Fee Scholarship -SEBC -Technical Education	

Sr. No.	Department	Scheme Name	Implementing Agency
101		Dr.Panjabrao Deshmukh Vastigruh Nirvah Bhatta Yojna-SEBC-Technical Education	
102	Fisheries Department	Super intensive shrimp culture for brackish water aquaculture	MahaIT
103		Establish sea weed seed production center (brood bank)	
104	Fisheries Department	Inter-state study tour	MahaIT
105		Repair, desilting, and rejuvenation of ponds/tanks under contract with Mama / Zilla Parishad / Irrigation Department	
106		Subsidy for purchase of soil and water testing kits (up to 5 hectares of water area)	
107		Subsidy for purchase of Paddle Wheel Aerator (up to 4 hectares of water area per hectare)	
108		Subsidy for purchase of solar equipment for fish drying (minimum 1-ton capacity)	
109		Conservation of seaweed	
110		Fish seed rearing pond construction Freshwater fish seed rearing pond (limited to 2 hectares) Brackish water fish seed rearing pond (limited to 2 hectares) Brackish water shrimp seed rearing pond (limited to 0.15 hectares)	
111		Subsidy for construction of new fish farming ponds and investments	
112		Polythene lining of existing ponds/tanks for fish farming	
113		Mechanization of non-mechanical boats	

Sr. No.	Department	Scheme Name	Implementing Agency
114		Subsidy for purchase of solar refrigerator / solar cold storage / e-bike	
115		Subsidy for purchase of equipment for retail fish vendors	
116		Subsidy for life-saving equipment	
117		Optimal fish fingerling storage scheme (revised) – ₹3 per fingerling	
118		Mobile fish selling center (E-rickshaw with deep freezer)	
119		Providing hand gloves and gumboots to fisherwomen	
120		Installation of solar energy systems	
121		Establishment of new ice factories / modernization of existing ice factories (10 tons / 20 tons / 50 tons capacity)	
122		Subsidy for Ready-Made Fishing Nets and Non-Mechanized Boats	
123		Development of Fishermen's Cooperative Societies	
124		Reimbursement of VAT on Purchase of High Speed Diesel for Motorized/Mechanized boats	
125	Food & Civil Supply Department	Above Poverty Line (APL) Scheme	MahaIT
126	Forest Department	Dr. Shyamprasad Mukharji Jan-Van Vikas Scheme	MahaIT
127	Labour Department	Financial Assistance for Critical Illness Treatment	MahaIT
128		MSCIT Financial Assistance Scheme	

Sr. No.	Department	Scheme Name	Implementing Agency
129		Grant for Purchase of Sewing Machines Scheme	
130		Government Certificate in Computer Typing Basic Course Scheme	
131		General Educational Scholarship Scheme	
132		Foreign Higher Education Scholarship Scheme	
133		Sports Scholarship Scheme	
134		Financial Assistance for Purchase of Text Books	
135		Literature Publication Grants Scheme	
136	Maharashtra Animal &	Dr. Panjabrao Deshmukh Vasatigruh Nirvah Bhatta Yojna (MAFSU)	MahaIT
137	Fishery Sciences University, Nagpur	Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulkh Shishyavrutti Yojna(EBC)	
138	Maharashtra Council of Agriculture Education and Research	Dr. Panjabrao Deshmukh Vasatigruh Nirvah Bhatta Yojna (AGR)	MahaIT
139		Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulkh Shishyavrutti Yojna(EBC)	
140		Scholarship for Students of Minority Communities Pursuing Higher and Professional Courses	
141	OBC, SEBC, VJNT & SBC Welfare Department	Payment of Maintenance Allowance to VJNT and SBC Students Studying in Professional Courses and Living in Hostel Attached to Professional Colleges	MahaIT
142		Post Matric Scholarship to OBC Students - CSS	
143		Post Matric Scholarship to SBC Students	

Sr. No.	Department	Scheme Name	Implementing Agency
144		Post Matric Scholarship to VJNT Students	
145		Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Merit Scholarship for students studying in 11th & 12th standard of VJNT & SBC category	
146	OBC, SEBC, VJNT & SBC Welfare Department	Tuition Fees and Examination Fees to OBC Students	MahaIT
147		Tuition Fees and Examination Fees to SBC Students	
148		Tuition Fees and Examination Fees to VJNT Students	
149		Vocational Training Fee reimbursement for the OBC, SEBC, VJNT & SBC Welfare Department students	
150		Post Matric Scholarship to the Girls Belonging to Other Backward Classes taking admission in Professional Courses	
151		Payment of Tuition Fees and Examination Fees to OBC Girls Pursuing Professional Courses	
152		Amrut-MCED Scheme	
153		Technical Employability Training Scheme (IGTR Short & Long Term)	
154		Amrut Skill Enterprise Development Training Scheme	
155		CIPET Skill Development Training (Short & Long Term)	
156		NIELET Skill Development Training (Short Term)	
157		Remote Pilot Training Scheme for Youth to Operate Drones in Agriculture for Self-Employment	

Sr. No.	Department	Scheme Name	Implementing Agency
158		Business Incubation Scheme	
159		Financial Assistance to MPSC Candidates	
160		Financial Assistance to UPSC Candidates	
161		Financial Assistance to Students Admitted in AIIMS, IIM, IITs	
162		Financial Assistance for Employability & Industry-Oriented Training through C-DAC under Amrut Skill Development	
163	OBC, SEBC, VJNT & SBC Welfare Department	Computer Typing Scheme	MahaIT
164		Shorthand Training Scheme	
165		Foreign Scholarship	
166		Direct Loan Scheme up to ₹1.00 Lakh – OBC Corporation	
167		Personal Loan Interest Subsidy Scheme – OBC Corporation	
168		Group Loan Interest Subsidy Scheme – OBC Corporation\	
169		Educational Loan Interest Subsidy Scheme – OBC Corporation	
170		Women Self-Reliance Interest Subsidy Scheme – OBC Corporation	
171		Personal Loan Interest Subsidy Scheme – VJNT Corporation	
172		Group Loan Interest Subsidy Scheme – VJNT Corporation	
173	OBC, SEBC, VJNT & SBC Welfare Department	20% Seed Capital Scheme – VJNT Corporation	MahaIT
174		25% Seed Capital Scheme – VJNT Corporation	

Sr. No.	Department	Scheme Name	Implementing Agency
175		Direct Loan Scheme up to ₹1.00 Lakh – VJNT Corporation	
176		Hostel Scheme	
177		Pandit Deendayal Upadhyay Self-Reliance Scheme	
178		Gyanjyoti Savitribai Phule Assistance Scheme	
179		AMRUT Loan Subvention Scheme	
180		Education for Dhargar Community Students in Designated English-Medium Residential Schools in Cities	
181		Financial Assistance to Newly Married Couples under Kanyadan Yojana	
182		Union Public Service Commission (Marathi Medium Pune) Pre-Examination Training	
183		Union Public Service Commission (English Medium Delhi) Pre-Examination Training	
184		Maharashtra Public Service Commission (State Services) Pre-Examination Training	
185		Maharashtra Public Service Commission (Combined Group B & C) Pre-Examination Training	
186		MBA-CAT/CMAT-CET Pre-Examination Training	
187	OBC, SEBC, VJNT & SBC	UGC NET/CSIR/MH-SET Pre-Examination Training	MahaIT
188	Welfare Department	Military Recruitment Pre-Examination Training	

Sr. No.	Department	Scheme Name	Implementing Agency
189		Maharashtra Engineering Services Pre-Examination Training	
190		Staff Selection Commission (SSC-CGL) Pre-Examination Training	
191		IBPS Banking/LIC/Railway Pre-Examination Training	
192		Railway Recruitment Online Pre-Examination Training	
193		TAIT Online Pre-Examination Training	
194		Financial Assistance for UPSC Civil Services Main Examination	
195		Financial Assistance for UPSC Forest Service Personality Test Examination	
196	OBC, SEBC, VJNT & SBC Welfare Department	Financial Assistance for UPSC Forest Service Main Examination	MahaIT
197		Financial Assistance for MPSC State Services Personality Test Examination	
198		Financial Assistance for MPSC State Services Main Examination	
199		Financial Assistance for MPSC Maharashtra Subordinate Services Main Examination	
200		Financial Assistance for MPSC Maharashtra Subordinate Services Interview	
201		Financial Assistance for MPSC Technical Services Civil Engineering Main Examination	
202	OBC, SEBC, VJNT & SBC	Financial Assistance for MPSC Technical Services Mechanical Engineering Main Examination	MahaIT

Sr. No.	Department	Scheme Name	Implementing Agency
203	Welfare Department	Financial Assistance for MPSC Technical Services (Agriculture Services) Main Examination	
204		Financial Assistance for MPSC Technical Services Electrical Engineering Main Examination	
205		Financial Assistance for MPSC Technical Services (Forest Services) Main Examination	
206		Financial Assistance for MPSC Judicial Services Interview	
207		Financial Assistance for MPSC Judicial Services Main Examination	
208		Financial Assistance for UPSC CAPF Interview Examination	
209		Ph.D. Financial Assistance Scheme	
210		Financial Assistance for UPSC Civil Services Personality Test Examination	
211	Person with Disabilities Welfare	Post-Matric Scholarship for persons with disability - PwD	MahaIT
212		Marriage Scheme	
213		Financial Assistance for Self-Employment to Trained Persons with Disabilities for Toolkit	
214		Financial Assistance to Persons with Disabilities for Small-Scale Industries	
215		Disbursement to AASHA Worker	
216	SARTHI	Maharashtra Public Service Commission (State Service) Pre-Exam Training initiatives.	MahaIT

Sr. No.	Department	Scheme Name	Implementing Agency
217		Maharashtra Public Service Commission (Engineering Services) Exam pre-training initiatives	
218		Maharashtra Public Service Commission Judicial Services (MPSC JUDICIARY SERVICES) Pre Exam Training Activities.	
219		Union Public Service Commission's Civil Services (UPSC - CSE) Exam Pre-Training Activities	
220		Staff Selection Commission (Non-Gazette) Training Activities.	
221		Banking Exam Pre-Training Activities.	
222		One-time Financial Assistance for UPSC Civil Services Main Exam	
223		Lump sum Financial Assistance for Union Public Service Commission Indian Engineering Services (UPSC IES) Mains Examination .	
224		One-time Financial Assistance for Union Public Service Commission's Indian Forest Service (UPSC IFoS) Mains Exam.	
225		Maharashtra Public Service Commission (State Service) Main Examination Financial assistance	
226		Maharashtra Public Service Commission (Judicial Services) Main Exam Lump Sum Financial Assistance	
227		Maharashtra Public Service Commission (Civil Engineering Services) Main Examination Financial Assistance	

Sr. No.	Department	Scheme Name	Implementing Agency
228	SARTHI	Maharashtra Public Service Commission (Electrical Engg. Services) Main Examination Financial Assistance.	MahaIT
229		Maharashtra Public Service Commission Technical Services (Mechanical Engineering Services) Main Examination Financial Assistance	
230		Maharashtra Public Service Commission (Agriculture Service) Main Examination Financial assistance .	
231		Maharashtra Public Service Commission (Forest Service) Main Examination Financial assistance .	
232		Maharashtra Public Service Commission Inspector Validity Main Examination Financial Assistance.	
233		Maharashtra Public Service Commission Food and Drug Administrative Service Main Examination Financial Assistance.	
234		Maharashtra Public Service Commission Secondary Services Non-Gazette Group B Main Examination Financial Assistance.	
235		Lump sum Financial Assistance for Union Public Service Commission Civil Services Interview	
236		Union Public Service Commission Indian Forest Service (UPSC IFoS) interviews lump sum financial assistance .	
237	SARTHI	Financial Assistance for Union Public Service Commission Indian Engineering Services (UPSC IES) Interview.	MahaIT

Sr. No.	Department	Scheme Name	Implementing Agency
238		Union Public Service Commission Central Armed Police Force (UPSC CAPF (Assistant Commandant) Interview Exam Financial Assistance.	
239		Maharashtra Public Service Commission (State Services) Interview Financial assistance.	
240		Maharashtra Public Service Commission (Judicial Services) Interview Financial Assistance.	
241		Maharashtra Public Service Commission Technical Service (Agriculture Service) Interview Exam Financial Assistance.	
242		Maharashtra Public Service Commission Technical Service (Forest Service) Interview Exam Financial Assistance.	
243		Maharashtra Public Service Commission Technical Services (Civil Engineering Services) Interview Exam Financial Assistance	
244		Maharashtra Public Service Commission Technical Services (Electrical Engineering Services) Interview Exam Financial Assistance	
245	SARTHI	Maharashtra Public Service Commission Technical Services (Mechanical Engineering Services) Interview Exam Financial Assistance .	MahaIT
246		Maharashtra Public Service Commission (Inspector Validation) Interview Financial Assistance.	

Sr. No.	Department	Scheme Name	Implementing Agency
247		Maharashtra Public Service Commission Food and Drug Administrative Service Interview Exam Financial Assistance.	
248		Maharashtra Public Service Commission Secondary Services Non-Gazette Group B Interview Financial Assistance.	
249		UGC NET Pre-Exam Training Initiative	
250		MH-SET Pre-Exam Training Initiative.	
251		Free Online Pre-Recruitment Training for Police Sponsored by Sarthi	
252	SARTHI	Free Online Coaching for MPSC Secondary Services Exams sponsored by Sarthi	MahaIT
253		Free Online Training Program for Staff Selection Commission Non-Gazette Posts Examinations sponsored by Sarthi	
254		Maharaja Sayajirao Gaikwad – SARTHI Scholarship Scheme for Meritorious Students to Pursue Higher Education Abroad	
255		Dr. Punjab Rao Deshmukh SARTHI Domestic Higher Education Scholarship Scheme	
256		SARTHI Hostel Scheme – “Matoshri Girls’ Hostel, Nashik”	
257		Chhatrapati Sambhaji Maharaj SARTHI Youth Personality Development & Computer Skill Development Training Program (CSMS-DEEP)	
258		Shrimant Maloji Raje Bhosale SARTHI Skill Development Training Program –	

Sr. No.	Department	Scheme Name	Implementing Agency
		Indo German Tool Room (IGTR), Chhatrapati Sambhajinagar.	
259		Maharani Saibai SARTHI Employment & Self-Employment Skill	
260		Maharani Saibai SARTHI Employment & Self-Employment Technical Program – COEP Technological University	
261		Sardar Suryaji Kakade SARTHI Vehicle Driving Skill Development Training Program	
262		Research Fellowship Scheme	
263		Chhatrapati Rajaram Maharaj Sarathi Scholarship Scheme	
264		Career Guidance and Counseling Initiative	
265		Chhatrapati Shahu Maharaj Taluka Level Essay Competition	
266	SARTHI	Capacity Building Training for Farmer Members and Chief Executive Officers of Farmer Producer Companies in the State	MahaIT
267		Educational Opportunities in the Emerging Agro-Industrial Sector - Academic Fee Reimbursement Scheme	
268		Senapati Dhanaji Jadhav Sarthi-Farmer Drone Pilot Training Program	
269		Artificial Insemination and Silage Production Scheme	
270	SARTHI	Sarthi Shetkari Mavala Agricultural Skill Development Program: Beekeeping Training Program	MahaIT

Sr. No.	Department	Scheme Name	Implementing Agency
271		Sarathi-Sponsored Short-Term Agricultural and Allied Training Programs through Krishi Vigyan Kendras	
272		Sarsenapati Santaji Ghorpade Entrepreneurship Development (Incubation) Initiative	
273	School Education and	Merit Scholarships for Economically Backward Class Students	MahaIT
274	Sports Department	Open Merit Scholarships in Junior College	
275	Skill Development,	Vocational Training Fee reimbursement for the school students belonging to socially and educationally backward class and Open Category (Economically weaker section) students	MahaIT
276	Employment and Entrepreneurship Department	Revised stipend of Rs. 500/month approved for trainees in Craft Artisans Training Scheme from academic year 2023-24	
277		Maharashtra Apprenticeship Promotion Scheme (MAPS)	
278	Social Justice & Special Assistance Department	Kanyadan Yojana	MahaIT
279		Government of India Post-Matric Scholarship - CSS	
280		Maintenance Allowance for student Studying in professional courses	
281		Vocational Training Fee reimbursement for the students belonging to Scheduled Caste category Students	
282		Sanjay Gandhi Destitute Grant Scheme	

Sr. No.	Department	Scheme Name	Implementing Agency
283		Shravanbal Service Retirement State Pension Scheme	
284		Chief Minister Vayoshree Scheme	
285		Post-Matric Tuition Fee and Examination Fee (Freeship)	
286		Rajarshri Chhatrapati Shahu Maharaj Merit Scholarship	
287	Sports Department	Financial assistance to players Participate to International tournaments	MahaIT
288		Honorarium to Renowned Veterans Players for Outstanding Performance in the National/International Tournaments	
289		Cash Awards to Olympics, Commonwealth and Asian Games Medalists	
290		Sports scholarships	
291	Textile Department	Silk Samagra 2 (Pre Coccon)	MahaIT
292		Silk Samagra 2 (Post Coccon)	
293		Ganesh Ustav Bhatta to Traditional Weavers	
294		Raw Material Supply Scheme (RMSS)	
295	Tourism Department	AAI- Women Centric Tourism Policy Scheme	MahaIT
296	Tribal Development Department	Post Matric Scholarship Scheme (Government Of India) -CSS	MahaIT
297		Tuition Fee & Exam Fee for Tribal Students (Freeship)	
298		Vocational Education Fee Reimbursement	
299		Vocational Education Maintenance Allowance	

Sr. No.	Department	Scheme Name	Implementing Agency
300		Vocational Training Fee reimbursement for the students belonging to Scheduled Tribe Category	
301		Namankit Scheme	
302	Women and	Krantijyoti Balsangopan Scheme (BALG)	MahaIT
303	Child Development	Lek Ladaki Scheme	

Schedule C- Schemes for an Individual Beneficiaries where age criteria are not applicable:

Sr. No.	Department	Scheme Name	Implementing Agency
1	Department of Sainik Welfare, Pune	Scholarship for children of ESM/Widows (Ex-servicemen (ESM))	MahaIT
2		Financial Assistance is Provided for computer education undertaken at Government recognized private institutes to ESM/Wives of ESM /Widows/Children (Ex-servicemen (ESM))	
3		Financial Assistance for Government recognized private courses to ESM/Wives of ESM /Widows/Children (Ex-servicemen (ESM))	
4		Financial Assistance for Education of Children of ESM & Widows under the education grant for Primary/secondary/higher secondary classes. Standard 1 to 12 JCOs and Officers up to Major and equivalent only (Ex-servicemen (ESM))	
5		Financial Assistance to children of ESM for upbringing Mentally retarded / Disables by 50% or More (Ex-servicemen (ESM))	
6		Financial Assistance to ESM children for Driving License. (Ex-servicemen (ESM))	
7		Financial Assistance as an incentive to children who secure admission to NDA/IMA/OTA or equivalent institutions. (Ex-servicemen (ESM))	

8	vishesh gaurav puraskar to children securing 90 percentage marks and more in 10th class and 85 percentage marks or more in 12th board examination (Ex-servicemen (ESM))
9	Vishesh Gaurav Puraskar to Children of ESM and Widows who secured admission in IIT IIM AIIMS and equivalent institutions (Ex-servicemen (ESM))
10	Financial Assistance for pre-service training school at Chatrapati Sambhajinagar & Pre-service organisation for girls at Nashik (Ex-servicemen (ESM))
11	Financial assistance to ESM/Widows whose children are studying in Sainik School Satara, Chandrapur, National Indian Military College Dehradun and other Central Govt Sainik Schools (Ex-servicemen (ESM))
12	Financial Assistance for Children of ESM /Widows studying in Foreign University (Abroad) (Ex servicemen (ESM))
13	Financial assistance for Physical Casualty (Death in Service or Disability during Service)

Schedule D- Definition of Individual beneficiary

For the purposes of this notification, "Individual Beneficiary" means a natural person who satisfies the following conditions:

1. The natural person being eligible to receive benefits under the concerned scheme of the Government of Maharashtra in accordance with the provisions, guidelines, eligibility criteria, orders, resolutions, instructions or directions issued by the concerned Administrative Department implementing the scheme;
2. Where the benefit is sanctioned and released in the name of such person directly or through a Direct Benefit Transfer (DBT) mechanism.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

VIRENDRA SINGH,
Secretary to Government.